

ՅԱԿՈԲ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

Բարեփոխումներ՝ յեղաշրջում

Իսլամական եւ արաբական աշխարհը հսկոյ անակնկալի մը սեմին են, իսլամական կրօնի հետ կաղուած շատ մը կարծրաշիմեր քանդուելու վրայ են, մօս 1500 տարիներէ ի վեր իսլամական թաղումները դիմի սկսին չխանալ, եւ այս յեղափոխութեան կեղրոնն ու յեղաշջումը ծագրողն ու գործադրողը դիմի ըլլայ նոյնինն Ստուական Արաբիոյ գահաժառանգ իշխան՝ **Սուլհամնաս Պին Սալմանը**:

Այս Երիտասարդ Էնթր իր հօր՝ **Սալման Պին Ամեսուլ Ազիզ** թագաւորի օրինաւոր ժառանգորդն է, սակայն իր հօր մահուան սղասելու դեմք չունի Երկրի սանձերը ծերք անցելու համար, որմես յաջորդ թագաւոր, այլ առաջին իսկ օրեն արդեն որմես գործնական դեկավար կը վարուի, իոր յառաջացած տարիին եւ Երկիրը դեկավարելու անոր անկարողութեան դասձառով։ Առաջին իսկ օրեն դիմուղներ իր մէջ տեսան սովորական Էնթր ճը տարբեր ամճ ճը, որում յոյսեր դիմի կապեին եւ որմէ ակնկալիիներ դիմի ունենային։ Նախատեսումը սիսալ չէր։ Գահաժառանձ իշխանը լուսամիտ մարդ է, բացակորով ու այդ **ՓԱԿ** Երկիրը սկսաւ բայլ-առայն տանիլ դէղի աւելի **ԲԱՅ**, աւելի արդիական հորիզոններ։

Սերտական Արարիան խլամութեան ու խլամական աշխարհի կեդրոնն է, անի որ Երկու սուրբ Վայրե՛ Մելլան եւ Մետինան հոն կը գտնուին, իսկ Երկի թագաւորները այդ «արարտիներում սպասարկուներն» ըլլալու տիտղոսը կը կրեն: Յոն իշխողը կրօնին է ու «Ծարիաթը», (Կրօնական օրէնսդրութիւնը), որուն արմանները կերպան մինչեւ վեցերորդ դար: Քրիստոնեութեան ոչ մէկ խորհրդանիշ կայ Երկին մէջ ու Երկի սահմաններէն ներս զանոնի մասնելն ալ խստիւ արգիլուած էր. ոչ Ս. Գիրք, ոչ խաչ, ոչ սրբանկար եւ այլն: Անուուս ոչ իսկ մէկ համար կեկենցի, հակառակ որ Երկին մէջ մեծ թիւնու քրիստոնեաներ կատրին, մեծամասնութիւնը նաֆքի գործով եւ այլ հսկայ ձեռնարկութիւններով: Ալինուային խնիշները արգիլուած են, սինեմա գոյութիւն չունի, Երածուական ձեռնարկները արգիլուած են: Օրուան մէջ հինգ անգամ նամազի հրաւեր կանչ կը լլայ մզկիթներէն, ցերեկային աղօթի ժամերուն ամէն նարդ դարտադիր վաճառառնը փակելով մզկիթ վագելու է: Յիմա այդ դարտարամն դիմի վերցուի, մզկիթներուն ազամի խլացուցիչ ձայներն ալ նուազագոյնի դիմի իջնեն, որմէսզի բնացող Երեխաններուն, ծերերուն ու հիւանդ մարդոց բունը չխանգարուի: Կիմերը, որ գրկուած էին ամէն տեսակի ազառութիւններէ, հիմա սկսած են նոյնիսկ ինքնաշարժ վարել:

Կը լսեն թէ ծրագիր կայ, որ առաջին եկեղեցին կառուցելու արտօնութիւն տրուի: Խնչղե՞ս կարելի է ղասկերացնել, որ քիչունեայ Երկիրներու մէջ հարիւատը մզկիրներ կան, իսկ փոխադարձաբար Աշուական Արարիա մէկ հաս եկեղեցի չկայ: Դորոցական դասագիրերեն միշտ հանուին օսարներուն «Խոներ» ևամ նուաստագուցիչ առ որպակներու:

Տասնինինգ դարերու վաղեմութիւն ունեցող կրօնական օրէնքներն ու արգելները եղածին ուն կը շարունակուին մինչեւ այսօր, անոնք Դուռանին հետ «Երկինքն իջած են» եւ անկարելի է փոփոխութեան ենթակել, կամ բայլ դահել գիտութեան ու կենցաղի յառաջինութեան հետ: Եթո մինչեւ վերջերս որդէս մահապահիծ ըստ Շարիաթի գիւտառում կար, իսկ գողերուն ալ ձեռքը կը կրտին, այն ալ իրադարձութեան:

Թթ ի՞նչ դիմի ըլլայ իսլամական ծայրայեղական օրէնքներուն հետեւող երկիրներուն անդրադարձը, յսակ չէ, թեւ այս Եմիրը խակ գործ չի բռներ, վստահ են այդ հաշիւները ըրած է ու կը ջանայ դահլյանել իսլամական աշխարհի իր դեկավարութիւնը: Վերցեր, երբ իսլամական աշխարհը զոհաբերնան «Աշխա»-ի մեջ տօնը կը նշէր եւ իսլամական աշխարհէն աւելի բան երկու միջինն ու վստաւուներ մեկնած էն Ստեֆա՝ իրենց կրօնին ամենակարեւոր մէկ ծեսը կատարելու, դեռութիւնը եկուուրներուն համար ամենաարդիական միջոցները հայթայթած էր, անոնց ովստակատարութիւնը դիւրացնելու եւ անոնց կենանքը աղահովելու համար:

Եթէ Վերյիշեալ բարեփոխումները կատարվն, արդեօ՞նիս երկիրներէն հետևողներ դիմք ըլլան, թուլացնելով կրօնին դարտադրած կաւկանդումները, թէ ընդդիմութիւն դիմք ծագի, յատկանէս այնորու երկիրներու նէջ, որոնմ առիթի կը ստասեն Ս. Արաքիան հարուածելու: Խլրումներ սկսած են, սակայն Ենիրը որոշած է ու ես դիմք չկենայ իր որոշումնեա: Ան ծրագրած է երկիրը արդիականացնել ու բանալ աշխարհի արօտ:

Կրօնի՞՝ կրօնի, սակայն բնաւ մոռնալու չէ խաղաթական խաղերն ու զանոնի ծրագրաւորողները, որոնց համար կրօնի զարդի ազդակ չէ խաղաթական նորատակներ իրագրծելու ժամբուն վրայ: Իրանը կրնար ընդդիմանալ, մասնաւորաբար *nr* Շիա դաւանանին հետևող երկիր է, սակայն դեռ անցեալներ Զինաստանի միջնորդութեանք *U*. Արարիա եւ իրան հաշտութեան եւ համագրծակցութեան նոր էջ մը բացին: Չաս մեծ փոփոխութիւններ ու անոնց գոլգահեր՝ մեծ առաջնահար է ՀՀ-ի պատմութեան առաջնահար:

Իսրայելը փորձում է նոր դերաբաշխում շրջանառել՝ Ադրբեյջանը զոհ, Հայաստանն՝ ազրեսոր

ԱՆԱՐԻՑ
ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Gravitu

«Վաշինգտոնը դես է համոզի
իւրայէլին, որ Արքեօանին կու-
րութեա աջակցելը կարող է լին-
ին չբիւթ իւրայէլի ժահերից»

Գերմանալեզու «Կուրայելն այսօռ» լրավականը բավականաչափ ուշագրավ հոդված է ԱԵրկայացրել հունիսի 30-ի համարում, որ մեր կարծիքով նոր ժեսանկյուն է հրամցնում նորատակ ունենալով Հայաստան Աղրթեզան հակամարտության ողջ դատարկությունը նոր ժարադարձությունը ԱԵրկայացրել: Ուկրաինայում ընթացող դատերազմանը նորինիհաս Վերաձեւակերպել է

ամսություն գտածաբարձությունը և այսինքն պահանջվում է այս գործի եւ ազթառորդ դերաբաշխությը, եւ իհան՝ կարայելը գործի անունից խստելու արժուածականությունը ուղարկելու անհնարինությունը:

Այն, որ հոդվածագիրը հւրա-
յելի հաղորդակցության նախ-
կին նախարար Այոօբ Կարա
(Ayoob Kara) է, առավել հետա-
րրական է դարձնում մեծածա-
վալ հրադարակումը, որի վե-
ճագիրն արդեն ձևակերպում է
մի կաղաղար, որ առաջիկա-
յում, ենթադրում են, հւրայելն ո-
ւ Աղրեջանը կփորձեն հնարավո-
րինս շատ շջանառել՝ «ԱԱ-
Կոնգրեսում Աղրեջանի հան-
դելք վարդում են այնպես, ինչ-
պես հւրայելի հետ են վարդում»

Նախկին նախարարը նկարգում է, որ հունիսի 21-ին ներկա է եղել ԱՄՆ Կոնգրեսի՝ Թունանդարության անվան Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի բանավեճ- բնարկմանը, որ վերաբերյալ պարզապես է եղել «ի դաշտում» կամ անդամական գործություն:

սություն Հանսային՝ Խարաբարդ ժողովրդի»: (The Tom Lantos Human Rights Commission), որը նախկինում կոչվում էր ԱՄՆ Կոնգրեսի Մարդու իրավունքների խումբ (The Congressional Human Rights Caucus) երկու սակցական մի դետական մարմին է ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների դալատում-ԱՃՔ: Եւ նրա համար հստակ է դարձել այն, ինչ վաղուց գիտե՞լ Ադրբեյջանն ու Խորայիշլը միմյանց հետ ոչ միայն մերձավոր կառ ունեն, այլև աշխարհիկ, ժողովրդավարական մահմեդական դետուրունը բախվում է նույն թշնամանին, ինչն առնվազն համեմատելի է հետական դետուրյան դեմ դարբերաբար կիրառվող օրենձնավությունի:

«Որդես իւրայելի հաղորդակցության նախկին նախարար Վրդովկած էի՝ տեսնելով, ու ԱՄՆ Կոնգրեսի անդամներ հանրաճանաչ ամերիկացիների մշջես են հարձակվում Իրանի ռեժիմի դեմ Ամերիկայի անենամեծ դաշնակցի վրա: Իւրայելին էլ բնադրացեցին, բանի որ Արքաջանին է սատարում: Մեկը մյուսից կողմնակալ Ելույթը էին», գրում է նախկին նախարար:

«Կոնգրեսի մարդու իրավունքների հանձնաժողովներին, ըստ երևույթին, այլևս չեն մտահո-

Իւրայելի հաղորդակցության նախկին նախարար Այոնք Կարան

ցած սերտ կադերի մասին:

Ամերիկյան Enterprise հնասիտուտի ղեկավար կազմից Միքայել Ռուբինը (Michael Rubin) Ալիթեկն համեմատել է Սարդամ Հուստյանի հետ, ինչը անընդունելի է համարում հոդվածագիրը՝ նկատել տալով, որ Ալիթը վերջերս հրայելում դեսպանություն է բացել, բարեկամ երկրից է սերում, իսկ Հուստյանը «Scud» հրթիռներ էր արձակում հրայելի ուղղությամբ, Ծոցի դաշտազմի ժամանակ, դադեստինցի մահաղաց ահարեկիցների ընանիթներին սատարում: Ուրինը նաև հայտարարել է, թե «Վաշինգտոնը դեմք է դիվանագիտութեն հանդի հրայելին, որ Արքեզանին կուրորտն աջակցելը կարող է լիովին չըխել հրայելի շահերից»: Նա իր ասածն այսու է շարունակել՝ «Ինչո՞ւ կարող է հրայելն ակնկալել, որ միջազգային հանրությունը համախմբվի իր ուրոց՝ ընդունելով Հորդանան գետի հրեական ժառանգության դահլյաննան կարեւորությունը, եթե դադեստինցի որոշ առաջնորդներ կցանկանային դրամ ամբողջովին ոչնչացված տեսնել, եթե հրայելը չօգնի դադարանել Լեռնային Ղարաբաղում հայկական ժառանգությունը»: Այլ կերպ ասած՝ հրայելին դարտարրվում է իր շահերին դեմ գնալ, եւ հզոր հայկական լորրին հովս ունի, որ հրայելին կդարձնի «Ամերիկայի կանակատարը», որ իր դրւուկի տակ կտարի, գրում է «Իւրայելն այսօ»-ի հոդվածագիրը եւ շարունակում «Մի ակադեմիկոս նույնիսկ խոսեց Արքեզանի՝ «հայերի հանդեղ երկրորդ ցեղասպանություն» իրականացնելու մասին: Սա նաև է Կոնգրեսի որոշ անդամների այն կատարին, որ հրայելին նեղադրում են «դադեստինցիների ցեղասպանության մեջ»: Ցավով, Կոնգրեսի ոչ մի անդամ չառակեց այս հայտարարություններին: հրայելն ինչո՞ւ դեմք է արձագանի այսուի ճնշմանը: Ես հրայելին խորհուրդ եմ տալիս դիմակայել ԱՍՍ-ին, կանգնել Արքեզանի կողին, որ իրանական ստանալիի դեմ մեր ամենամեծ դաշնակցներից է: Դաշնակցները դեմք է աջակցեն միմյանց. Ինչու Արքեզանն է հրայելի կողին, այնուես էլ մենք դեմք է կանգնեն Արքեզանի կողին՝ ընդունել մեր ընդհանուր թշնամիների», եղափակում է հրայելի նախկին մախարարն իր հոդվածը:

ՆԱԽՐ ՅԱՆ

«Գոյ»-ին օգնեց «ազգային» կարգավիճակը

Կառավարությունը չգիտե՞, որ «ազգային» կարգավիճակ ունեցող կառուցմերը փակել, լուծարել, վերամիավորել, վերակազմակերպել չի կարող, իրավունք չունի. դա հակասահանադրական է:

2010 թվականին «Գոյ» թատրոնին ընորհվել է «ազգային» կարգավիճակ: Քետեաբար, դեռություն ներկայացնող անգամ առաջին դեմքն իրավունք չունի առանց իհմնավորնան, «ազգային» կարգավիճակ ստացած կառուցին ձեռք տալու:

Կառավարության նորմատիվ իրավական ակտը՝ Բենարվեսի ազգային փորձարարական կենտրոն «Գոյ» թատրոնը Գ. Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոնի հետ վերամիավորել-վերակազմակերպելու որոշումը հակասում է Սահմանադրությանը: Պետությունը դարձավոր է նղասել մշակույթի զարգացմանը, մշակութային նոր միավորի ստեղծմանը, բայց երկու թատրոնները միացնելով՝ նոր միավոր չես ստանում:

Կառավարության որոշման մեջ նշված է, որ «Գոյ» թատրոնի կանոնադրության մեջ անհաղորդականություն կա: Անհամարտասահմանությունը հիմք չէ, որ թատրոնը գրչի մի հարվածով կամ կամային որոշմանք փակվի: Կարելի է կանոնադրությունը փոխելու դահանջ ներկայացնել... ընդամենը:

Ինչո՞ւ է որոշվել, որ «Գոյ» թատրոնը դեմք է առրաջացնել Սունդուկյանի անվան թատրոնի մեջ: Պարզ հարց է առաջանակ: Երկուսն էլ «ազգային»

կարգավիճակ ունեն, ինչո՞ւ Սունդուկյանի թատրոնը «Գոյ» միացնելու, վերակազմակերպելու որոշում չի կայացվել: «Գոյ» թատրոնում այսդիսի հարցեր են բարձրաձայնվում, որոնք դատական հայում ներառել են նաև փաստաբանում:

«Ազգային» կարգավիճակ ունեցող «Գոյ» թատրոնի ներկայացուցիչ Կարն Ասատրյանը կառավարության նորմատիվ իրավական ակտը վիճակել է Վաշական դատարանում՝ դահանջելով այն անկավել ճանաչել:

Չափանի դատական ակտը չի իրագործվել, կառավարությունը՝ ի դեմք ԿԳԱՍՍ-ի, իրավունք չունի գույքի ընդունում-հանձնում կամ դետական գրանցման գործընթաց սկսել:

Դուշիսի 3-ին դատարանից ստացվել է դատասխան, որ ներկայացված հայցադիմումի հիմնան վրա գործն ընդունվել է դատական վարույթ: Թե դատական գործընթացը որքան կտեի, որքան ժամանակ է անհրաժեշտ գործի մանրամասներն ուսումնասիրելու համար, փաստաբան Կարն Ասատրյանը չի կարող ասել: Յայսնի չէ, թե դատական առաջին նիստը երեսի կունենա: Միակ իրողությունը, որը հայսնի է, այն է, որ կառավարության՝ մայիսի 11-ին ընդունած N 701-Ն որոշումն ուժ չի կարող ունենալ, Վաշական դատավարության 83 հոդվածի 1-ին մասով կատեցվում է վիճարկվող վաշական ակտի կատարումը:

Իսկ մինչ այդ դատական ակտի իրագործումը, որը հայտնի է ուսումնական ազգային գործադրությամբ դիմադրության օջախների չեզոքացում

Ի համար Ալիեւը մայիսի 3-ին հայտարարել էր, որ «զանգեզուրյան» միջանցքը կարող է վերածվել «Մեկ գոտի, մեկ ծանադար» (Զինասար) եւ «Ջուսիս-Շարավ» (Ուսասատան-Շնկասար) նախագծերի մի հատվածի: Իսկ «Ժուրվալեզու դետությունների համագործակցության խորհրդի» ընդունած «Ժուրվալան աշխարհ-2040 տեսլական» ռազմավարության մեջ նշված է, որ անդամ դետությունները դարձուիլու հորվում են տարեր միջազգային ստեղծական ոլորտներում գործադրության մասին:

թ/ Ուսասատան-Իրան հարաբերությունների խաղարկման ներողաբանություն

Հյուսիս-Շարավ միջանցքի հեռանկարային նախագիծն անհրագործելի չէ: Ուկրաինական դատերազմի հոլովուրում, ռուս-իրանական ռազմավարական համագործակցության ընդունման ժամանակներում, Մոսկվան ու Թեհրանն արդեն իսկ համաձայնության են եկել ընտել Հյուսիս-Շարավ ծանադարների հնարավոր ամենակարծ ուժին, որն անցնում է Ալրեժանցից: Նման դաշնամունքը ռուսական կողմը կարող է ավելի մեծ զաներ գործադրել՝ համոզելու հրամին, որ Հյուսիս-Շարավ մայրուղու նախագծի իրազորման հաջողությունը մեծապես դաշնանավորված է նաև Ալրեժանի տարածով անցնող «զանգեզուրյան» միջանցքի գործակումով:

Կերպում Էնսան Սովահերիանն իր եղանագործման է ներկայացրել ԻՐԱՄ-ի հրամարակած հակարանական ու հակահայկական հոդվածի մասին.

1. Թուրքիան նախկինի դես «Քուրանական աշխարհի» գաղափարը կյան

նի չէ՝ բայց ամիս կտելի, միգուցե՝ 5-6, «Գոյ» թատրոնը կաշունակի աշխատել, բեմադրություններ ներկայացնելի իր համբաւածելին:

Ի դեռ, հուլիսի 6-ին «Գոյը» կիսադաշտ չարենցյան թեմաներով նոր ներկայացում՝ դրեմիերա:

Փետրվարին, երբ հայտնի դարձավ, որ Կառավարությունը որուել է փակվել՝ գործի մասնակցել: Եթե գրանցվում էր 1 «դեմ եմ», անմիջապես հետեւում էր 4-5 «կողմ եմ»: Երբեք այդ կայում որեւէ հարցում այրիան մեծ ակտիվություն չի ունեցել, որ այս «Գոյ» թատրոնին վերաբերող հարցում էր: Ակնհայտ է, որ ֆեյերի գրու կա: Ուստի նաև անդամությունը ու համոզվել, որ ««կողմ եմ» վերակողողներն անզամ «Գոյի» տեղը չփափին, երբեք այս թատրոն չէին եկել, բայց ուզում էին, որ թատրոնը փակվի:

«Գոյը» ապրիլին դիմել է Երևանի բաղավարետարանի՝ թույլավորություն ստանալու, որ մեսզի «Գարեգին Նժդիկ» ներկայացումը խաղան «Գարեգին Նժդիկ» հրամարակում գետնանցում: Մինչ օրս բարեկարգ հանրային հարցում է Երևանի համար կամ նախագծելու համար կամ նախագծել իր նորությունը:

Դատասխան չեն ստացել:

Փակելու որոշումից հետո, երբ աղմուկ բարձրացավ, թե ոչ մի նախարար կամ փոխնախարար այսինքն ազգային գործադրությունը չի դրել, ինչի՞ն են ենթադրում, որ այն լավ չէ, որու է փակել, դրանից ազատվել, միեւնույն է, դարձալ ոչ մի դաշտում ամսաների ընթացքում այդպես էլ չմտավ այս թատրոն:

Մշակույթի գործիքների ընդգուման դատարան այն է, որ օրվա հետանությունները որոշումներ կայացնելուց առաջ տվյալ ոլորտի ներկայացուցիչների հետ հաշվի չեն նստում, խնդիրները չեն նմարկում, չեն բարձրաձայնում, լուծման ասրբերական չեն գտնում: Միանգամից փակում են, դրանից ազատվում ու վեց:

Միանգամից փակելով, լուծարելով, կազմանադելով՝ ուրարելով, կազմանադելով՝ ուրարելով կամ այլ բան չեկելու կարիքի կա, հարկավոր է մի սեղանի ուղղությունը նստել, խոսել, բանակը: Իսկ այսպես՝ փակվեց Պետական կամերային երաժշտական թատրոնը, ողբոցական ծրագրից հանվեց «Հայոց եկեղեցու դամությունը», թիրախում այժմ «Գոյն» է:

Ցանկող գլուխը չեն կտրուգում գործում ազգային գործադրությունը:

(Սեր ընթեցողներին առաջարկում են ներկա համար Բ Հում կարդալ նաև Անուս Ալիբեկյանի հոդվածը նույն թատրոնի վերջին՝ «Ոճագործ մավրությանը» ներկայացման մասին: Խմբ.):

Իրան զգուշացնում է. Մեկնարկել է աշխատաշրջանի բարեկարգությունը Հայաստանի վերազման գործընթացը

ավելի կրարդանա, եւ դրան դիմակայելու հարցում Երևանից ու Թեհրանից ավելի մեծ զաներ կտրահանցվեն:

թ/ Ուսասատան-Իրան հարաբերությունների խաղարկման ներողաբանություն

ի կոչելու համար գործադրվող ջաների առում գտնվում է առաջնագծում:

Այստեղ, Ալրեժանի դեր Երևանի հակարական է, որն ընդամենն ստանակում է Անկարայի շահերը: Այդ նախագծից Բարուն մեծ ակնկալիներ ունենալ չի կարող, բայց որը դիմակայելու համար գործադրություն է կատարել իր անկախությունը ու, որդեմ ներգաղությունը, զրկվում ազատ որոշումներից է: Դա խոսում է այն մասին, որ Երևանը մեծ նշանակություն չի ունի համար կամ նախագծի գաղափարը կյանի կոչելու նորամական բարեկարգություններից է:

2. Իրազորման ընթացքում է գտնվում աշխատաշրջանի բարեկարգ Հայաստանի վերազման նախագիծը, որը Թուրքիայի բաղավականության գլխավոր ուղղություններից է: Դա խոսում է այն մասին, որ Երևանը մեծ նշանակություն չի ունի համար կամ նախագծի գաղափարը կյանի կոչելու նորամական բարեկարգություններից է:

3. Երդողանը ներկա դասին գրադարձ է իր ներկին խնդիրներով, որոնք վերաբերում են Երևանի բարեկարգ համար մասին:

ու Ուսասատանի դեմ ուժի գործադրման միջոցով լուծելու իր գերիսնդիրը, ուստի ցանկանում է «զանգեզուրյան» միջանցքի նկատմամբ ընտեսական բնույթի շահերի համար կամ նախագծի գաղափարը կյանի կոչելու նորամական բարեկարգություններից է:

4. Հոդվածից կարելի է եղանականել, որ

Քանակցային զործընթացի «Ուսարմինֆո»-ի անդրադարձներից

Արցախյան բանակցային գործընթացից Սինսկի խմբի փաստացի դուրսմղմանք, ըստ ամենայնի, այդ հարցում կողմերի համագործակցությունը վերածել է նրանց միջև մրցակցության: Ավելի սոտով՝ Եվրոմիության եւ ԱՄՆ-ի կողմից նախաձեռնությունը Ռուսաստանից խլելու եւ մեր տարածաշրջանում առնվազն իրենց ազդեցությունը մեծացնելու, իսկ Ռուսաստանի կողմից՝ ունեցած դիրքերը հնարավորինս դահլյանելու ձգտման: Եվ ուրեմն, կողմերի տարբեր ժամանելու ժամկետում Մոսկվայում, Բյուտելում ու Վաչինգտոնում փոխնիկոխնակավալվող տարամետ գործընթացից մեծ սպասումներ դժվար թե կարելի է ունենալ: Իսկ իրավիճակն ամբողջովին շրջափակված Արցախում ու նրա հետ կարգած՝ արդեն օր օրի ավելի է ծանրանում:

Այս եւ հայկական օրակարգի մյուս
խնդիրների ամենօրյա վերլուծական
անդրադարձ կարելի է տեսնել «Ուս-
սարմինֆո» լրատվական գործակա-
լության հրապարակումներում:

Օրեր առաջ գործակալությանը տված մեկնաբանությունում ռուս բաղադրագործ է Արքույթի Կառավարչության Արցախի ներկա իրավիճակը շահմատային լեզվով համարել է դատային, ինչն, ըստ նրա, ցույց է տալիս «հակամարտության կարգավիրմանը գրադպող բոլոր կողմերի լիակատար անօգնականությունը»: Իսկ դա հիյի է լրագույն տագնադալի հետևամիտներով:

Օգտելով ընդհանուր հանցավոր ամենաթողությունից՝ Աղբեջանը շարունակում է անտեսել աշխարհի տարբեր երկների բարձրաստիճան դաշտների և բաղադրական գործիքների, դասկան միջազգային կառուցների՝ ցըսկիակումը վերացնելու կոչերն ու պահանջ ուստանան որոշումներ։ Հոր-

նաեւ Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն, երբ բանը
հասավ նաեւ ռուս խաղաղադահների
շահերին:

«Աղրեթանական կողմը,- կարդում ենք գործակալության էլեկտրոնային կայֆում,- Լաշինի միջանցով նարդասիրական շարասյուների, այդ թվում ռուս խաղաղաբանների տեղաշաժի ամբողջական արգելափակումից հետո Ռուսաստանից առնվազն երկու ուղերձ է սացել՝ 2020 թվականի նոյեմբերի 9-ին Սուրագրված հանձնաժողովի ղահումանը վերադարձալու և

Հայաստանը Եերնային Ղարաբաղի (հայկական անունով՝ Արցախի) հետ կապող միջանցքն աղաւուափակելու անհրաժեշտության մասին»: Յովիսի 2-ի այդ հրամարակման մեջ նշվում է, որ ռուսաստանի խաղաղադարձները, Լաշինի միջանցքով անցնելու հնարավորություն չունենալով, այժմ սիրոված են իրենց սննդի դաշտարները լրացնել՝ օգտագործելով ուղղաբիոներ: «Բարվում հաղորդել են, թե ռուսական խաղաղադարձ զրախումբը կարող է գնումներ կատարել ադրբեջանական կողմից: Ընդմին Ադրբեջանի ԱԳՆ-ն առայժմ չի արձագանքել ՈԴ ԱԳՆ մանուկի բարության Մարիա Զախարովայի հայտարարություններին, որը շաբաթվա ընթացքում արդեն երկու անգամ կոչ է արել առաջարեևափակելու ճանապարհո»:

«Ուսարմինֆո»-ի հետ գրուցում
Ուսասատանի նախագահին առընթե
Ազգամիջյան հարաբերությունների
խորհրդի անդամ Բողդան Բեղպալ-
կոն, մեկնաբանելով այս իրավիճակը,
ընդգծել է, որ Ադրբեյջանի ԱԳՆ-ն վաղ
թե ուս ստիպված է լինելու դատա-
խանել ռուս գործընկերների հայտար-
արություններին, այնուամենայնիվ ՈԴ
ԱԳՆ-ն հարկ է որ լինի ավելի հաճառ
ել ամենի լուս:

Բեզզալիկոն նկատառումներ է հայս-
նել, թե Մոսկվան Բաֆվի վրա Ճնշման
ինչ միջոցներ կարող է ձեռնարկել,

մասնավորաբես մատնանշելով Ռուսաստանում աղրթեջանական սփյուռքի գործոնը, որը «նյարդայնացնում է ենի բնակչության» այն դեմքերում, երբ նրա առանձին ներկայացուցիչներ փորձում են իրենց վեր դասել Ռուսաստանի Դաշնության օրենքներից: Քաղաքագետը հնարավոր է համարել, օրինակ, սուլոգումներ կատարելը աղրթեջանցի ձեռնարկատերի կողմից դեկապարզող ընկամաներում, մասնավորաբես՝ «Սաղրվող»-ում, «Ֆուլ Արթի»-ում, որտեղ հարկային ծառայության կողմից չվերահսկվող օրական դրամաշեջանառությունը կազմում է առնվազն 1 միլիարդ ռուբլի: «Աղրթեջանական դեկապարզության համար այդ ժամանակ ամենից կլինի», - ասել է Բեզմայկոն:

Փորձագետ Ակասի է, թե զլորալ բաղական խաղում Ադրբեյջանն իր ախորժակաների հարցում դեմք է հաշվի նաև Զինաստանի և Իրանի հետ, ու եթե փորձելով մանեւրել Թուրքիայի, Ռուսաստանի և Արևմուտքի միջև, իրեն թույլ տա ներքաշվել հակառական օրակարգի մեջ. Կուլարկվի ուր որ հարկն է:

Գործակալության կայլեջում գետեղ-ված նյութերի մի ճասդ վերաբերում է հակամառության կարգավորման հարցում ԱՄՍ-ի դերին։ Ամերիկացի լրագրող, բաղաբական մեկնաբան **Ջոն Վարոլին**, հայերին զգուշացնելով Արցախի հայությանը ստանացող Եւ ընդհանրապես հայ-ադրբեջանական հարաբերություններում առկա վտանգ-ների ճասին, ընդգծել է, թե «Ղարաբաղի 120 հազար հայերի ճակատագիրը չի հետարքում Վաշինգտոնին, որը սարածությանում վարում է բացառադես իր շահերից բխող բաղաբականություն»։ ԱՄՍ-ը, մեկ այլ դեմքում նշում է նա, Ադրբեջանի դեմ դատժամիջոցներ չի սահմանում, բանի որ նրան համարում է իրանի դեմ հնարավոր գործողությունների հենադաշտ։ Ամերիկացի

մեկնաբանի գնահատմանը, սակայն, թե՛ Դայաստանը, թե՛ Աղրեջանը Մ. Նահանգների կողմից չեն հաճարվում շախմատային տախտակի կարելոր խաղողներ, նրանց վերադափում է այնպիսի ֆիզուրների դեր, որոնց կարելի է օգտագործել սեփական նղատակներով:

ԱՄՍ-ի դերին մեկ այլ տեսանկյունից է նայել Եվրասիական միջազգային շարժման վերլուծական բաժնի դեկավակար Վլադիմիր Կիրեեվը: Նա համարում է, որ Աղրթեօանի հետ վաշինգտոնյան բանակցությունները Դայաստանի համար ձեռնուու են. Անման հանդիդումների փասն իմքնին Երեւանին թույլ է տալիս ժամանակ շահել: Դա, ըստ նրա, Վաշինգտոնի կողմից որոշ օգնություն է այն դայմաններում, եթե Աղրթեօան ուզում է բոլոր հարցերը լուծել առանց միջազգային միջնորդների:

Թե՛ ԱՄՆ-ը, թե՛ Իրանը հետաքրքրություն են հանդես բերել Հայաստանի ընդդեմի, այնտեղ առկա օգտակար հանածոների նկատմամբ: Իրանական միջնկերություն մտադիր է Սյունիքում կառուցել դղմձե կատողմերի գործարան, իսկ Երասխում արդեն իսկ կառուցվում է մետաղաճակնան գործարան ամերիկյան կաղիտալի մասնակցությամբ:

«Ռուսարմինֆո»-ի թղթակցի հետ գրուցում Մոսկվայի համալսարանի դրույթուր, մասնագետ Ալեքսեյ Սկոռտինը, մեկնաբանելով նման հետաքրքրածությունը, համոզնում է հայտնել, որ Երկու դեմքում էլ դա ավելի շատ բարական ենթատես ունի: Մասնավորապես իրանի դարագայում, կարծում է նա, այն ունի աշխարհաբանական իմաստ և ավելի շատ կարևոր է Հայաստանում իր ազդեցությունն ուժեղացնելու ցանկության հետ, ի հակակիրա աղրթեցանա-թուրքական ճնշման:

Պատրաստեց ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Արայիկ Հարությունյանի երկու աղջիկն էլ լքել են շրջափակված Արցախը

Մինչեւ Արցախի նախագահ **Արայիկ Քարությունյանը** կիսամունաք տոնով է առտահայտվում հայկական երկրորդ համարադրությունը լրողների կամ նման մատարություն ունեցողների մասին՝ ասելով, թե «ով ժինում է, զհանդանը ժին», Օրս դրատերն արդեն տեւական ժամանակ է՝ Արցախում չեն: «**Ազգ**»-ի տեղեկություններով՝ Արցախի նախագահի աղջիկներից մեկն ամուսնանալուց հետո է դուրս եկել Ստեփանակերտից, մյուսն էլ՝ ուաման նողատակով է Երևան տեղափոխվել: Փասորեն՝ Հարությունյանի երկու աղջիկներն էլ ձեռիվ են շրջափակումն ու լին Արցախը: «Նույնիսկ փեսան, որ Արտակարգ իրավիճակների պետական ծառայության աշխատակիցներ, աշխատանից ազատվել է, ու դուրս են եկել Արցախից», - ասաց մեր զրուցականությունը:

Փորձեցին նաեւ Արայիկ Դարություն-
նյանի տևակետը լսել, բայց նրա նամու-
լի բարուղարը անտեսեց մեր հարցը.
Կարդաց նամակն ու այդտես էլ չդա-
տախիսանեց: Թե ինչքանով է բարոյա-
կան կամ ազնիվ մօնադատաբար ու հեծ-
նական տնոնվ խսել Արցախը լրիուների
մասին, երբ դրանց մեջ նաեւ fn զավակ-
ներն են, թերեւ առանց մեկնաբանու-
ացն ուղարկեց:

Գործադրի հետ «կապ չունեցող» ՄԻՊ-ը հարցերին ըստ Եռլավան չի ապահովականացն

Արցախի մեր գործընկերները երեկ՝
հիւլիսի 6-ին, «Երեւան-Ստեփանա-
կեր» տեսակամուրջի ժամանակ ՀՀ
Մարդու իրավունքների դաշտան Ա-
նահիս Սանասյանին խնդրեցին
դարձաբանել, թե ի՞նչ հետևանքներ են
թողմում հայաստանյան դաշտոնյանե-
րի՝ Արցախի շահերից չքիսող հայտա-
րարությունները։ «Արցախի հարցի մա-
սով թե՛ դուք, թե՛ հշտանական ու ընդ-
դիմադիր գործիչներն աշխատանքներ
են ասում միջազգային կառույցների
հետ, դրան զուգահեռ՝ հայաստանյան
որոշ դաշտոնյաներ հայտարարում են,

դիր ու օրենսդիր իշխանության ներկայացուցիչ չէ, անկախ ու աղքաֆաղաքական դաւանատար անձ է, որ ներկայացնում է ինքնուրույն եւ անկախ ժեղեկավորություն՝ անկախ այն հայտարարություններից, որ կարող են արվել: Այդ հայտարարությունները հաճախ բաղադրական բնույթի են, այդ բվում՝ արտադին բաղադրական տարրեր կարող են դարունակել, հետեւաբար չեն կարող վերաբերելի լինել այս աշխատանին», - հայտարարեց Տիկին օճբուղմանն ու տեսականություն դեռ չավարչած՝ ըստ կառավարության ժեմ գործադրի նիստին նախնականացնուու:

Հարցին, այնուամենայնիվ, առավել հանգամանալից դատասխանող եղավ. արձագանից Արցախի ՄԻՊ գերազանց Աթեիստական՝ նշերու որ այս-

Ազգային սուլով՝ «Քաղաքացիական դայնանագիր» խմբակցության ղածանակիր **Սարիհ Կարապետյանի** ԵԱՀԿ Խորհրդարանական վեհաժողովի ժամանակ արած սկանդալային հայտարարությունը:

Սանասյանը, փոխանակ հարցին ըստ էլության դատավանելու, փորձեց երկար-բարակ բացատրել-համոզել, որ ինքն աշխարհի «ամենաազատ ու ամենաանկատկան» դատունն է գրադարձնում: «Սարդու իրավունքների տարածման և սարսակուրուան օրենս-

հասցնում: Պետք է ձեռնորդական մնայի այլօղիսի հայտարարություններից, որով չեն բխում Արցախի ժողովրդի շահերից և կասկածի տակ են դնում ինքնուրուցման իրավունքը»,- ընդգծեց Ստեփանասիր:

Արցախի օմբուլսմենը նաեւ ցավով արձանագրեց, որ Արցախում տիրող իշխանությունը ու Արցախի ժողովությունը պահպանում է կառավագական իշխանությունը՝ այսինքն կառավագական իշխանությունը կազմում է ամենաբարեկարգ պահպանությունը:

Վերջին շշանում միջազգային մանուկի էջերում մեծ տեղ է հայկացվում Երևանի հայկական համայնքի ցասումնայի իրադարձություններին: Դիմնվելով մասնավորապես «Արմեն Միջազգային Սփեյս» տարածաբերում արտասոված երկու՝ «Ասութեյթեղ Պրես» թղթակցուի հզարել Ղերեթի և «ԲիբիՍի Նյուզի» թղթակցուի Յուլիանդ Նեկի հողվածների վրա, բաղում են հետեւալ տեղեկությունները:

Երևանի հայկական համայնքի մասին անդամները փողոց են դուրս եկել բողոքելու անշարժ գոյսի անօրինական վաճառքի մթին գործարքի դեմ, որի համաձայն հայկական թաղամասի մոտ 25 տոկոսը կազմող տարածություն 99 տարվա վարձակալության է տրվել խորհրդավոր ավտոավտոմանի գործարքի, որի նոյագում է զարգանել տեղանք՝ կառուցելով այնտեղ ժեղագույն հյուրանոցներ եւ զանազան համարություններով օժակած հանգույան գոտիներ զբոսաշրջիկների համար:

Զրիսոնյաների, իրեաների եւ մահմեդականների համար սուրբ բաղադրական համայնքու Երևանի հայկական թաղամասում խուճաղ առաջացավ դեռ ապրիլ ամսում, երբ դատիք նորի Սուրբ Մարտի Սանուկյանը խոսնված, որ տարածի վարձակալական գործարքը սուրագրել է հոգեւորական մեկի՝ **Պարետ Երեցյանի** Վարդապետի կողմից խարված լինելու հետևանքով: Կրոնավորը կարգալուց է արվել «Նենգ ու խարդախ» արարքի համար, եւ համրության «դավաճան» դիմակին արժանանալով փախել է Կայիշոռնիա: Պատրիարքը իրեն փախել է Սբ. Յակոբ վանի դատիք նորություններից:

Կարեւորելով իրադարձությունները, դադեստինյան իշխանությունների նախագահ **Սահմանդադար Արքասն** ու Շորջանանի թագավոր Արդուլլա Առ, որոնք քրիստոնեական սրբազն վայրերի խնամակալերն են, առկախել են դատիքարքի ճանաչումը որպես հոգեւոր առաջնորդի, ինչը նշանակում է, որ նա այլևս չի կարող ներկա գտնվել ծիսակատարությունների եւ սուրագրել եկեղեցու գործունեության հետ կարգած դատարանական գրագություններ:

Փողոց դուրս եկած հայերը դատիք անքայի արարքը քրիստոնեական ներկայության կործանման սկիզբն են համարում: «Դա համերուկային գործարք է: Փորձում են հասկանալ, թե ինչ, ե՞ր եւ ինչպես կատարվեց այդ բոլորը», հարցում է համայնքի գործունեարար դեմքերի Յակոբ Շորջանագահը: Այդ տարածում են գտնվում ինքն ընտանեկան սննդու-

«Արտեմ Միկոյանը եղոր հետ՝ Անաստասի հետ նարդի խաղակի է եղել, երբ վերջինս եղորու ասել է, թե դեմ է եղել Արցախը Խորհրդային Հայաստանի կազմի մեջ մասնակիություն: Դա լսելով՝ Արտեմ Միկոյանը նարդին վերցրել ու եղոր գլխին է տվել», - ավելի բար 50 տարվա եղելությունն Ազգային Արխիվի նախկին տնօրեն Ամառնահի Վիրաբյանն է դատմում:

«Ազգ»-ի հետ գրուցում Վիրաբյանը մանրամասնում է՝ միջադեռ 1966-ին է եղել, երբ Խորհրդային միության դեկադա Քեմենեւի սեղանին է եղել 136 հայ մասնականների դիմումը՝ Արցախը Հայաս-

Տագնադահարույց գործարք, որը վրդովեցրել է Երևանի հայկական համայնքին

Թյուններ, Օսմանյան դարաշրջանից մի դատմական ժեմ, մի ռեսուրան, ասքեր խանություն եւ ճեմարանը: Դա մեր բոլորի ընդհանուր հավաքատեղին է, այն ամեն ինչ է մեզ համար: Մեմ դեմ է միասնաբար դայլարենի դրա դահլիճնության համար», ավելացնում է նա: Իսկ 80-ամյա ֆունդամենտալ կար Նալբանդյանը, որի նախնիները Երևանին են 1.500 տարի առաջ

եւ նաեւ 1915-ի Եղեռնից հետո, նույն է. «Եթե վաճառեն այս վայրը, ուրեմն կվաճառեն նաեւ ին սիրը»: «Մեմ այս հողերի համար արյուն ու քաշին են քափել, իսկ իրեն գրշի մեկ հարվածով հրաժարվում են ամեն ինչից», բարձրացնում է 26-ամյա Սեղրակ Պատմանը:

Զիշ չեն նաեւ խնդիրը բաղադրանացնողները: «Պաղեստինյան տեսանկյունից, սա դավաճանություն է, իսկ խաղաղության կողմնակիցների տեսանկյունից՝ կատարված նեմացնում է կարգավորման ուղղությանը գործադրված բոլոր հնարավոր միջոցները», համոզված է սուրբ բաղադրական քայլական ազգային կուլտիւրայի նախագահ Դիմիտրի Դիլիանիա:

Մեծահասակ հայեր իհուս են, որ անցյալում էլ են հաճախակի հողամասեր գնելու փորձեր եղել, հատկապես որովիտեւ հայկական թաղամասը գտնվում է իրեական անմիջական կորդին: Հողանաս գնելով իրեաները մեծացնում են իրենց ներկայությունը

այդ վայրերում: Զրիսոննեական մասում Պաղեստինին դատկանող երկու ուղենային հյուրանոցները գաղտնի վարձառքը են օսարազգի ընկերություններին, որոնք իրեական ծայրահեղական խնբավորմների առաջադրանական կողմնակիցներ են: Հունական եկեղեցին երկու սասնամյակ դայլարից հետո կորցրել է դատական վճիռը փոփոխելու հնարավորությունը եւ անցյալ տարի նորաբնակներ են հայսնվել հյուրանոցներից մեկի համարներում: Իսկ ավելի վաղ՝ 1950-ի հունվարին, ՄԱԿ-ի որում հակառակ Երևանի արեւմյան մասը հայտարարվեց Խորայի ճայրաբաղդադ, իսկ 1967-ի հունիսին խայելական գորբերը զավթեցին Երևանի արեւմյան մասը, որ տրվել է Հորդանանին, եւ միացրեցին արեւմյան մասին:

Մինչ հայկական եկեղեցին հրաժարվել է մանրամասնությունները բացահայտել, Լու Անջելեսում աղասան գտած Երեցյանը հայսնել է, որ խորհրդավոր վարձակալի անունը Դեմ:

Տանին միացնելու մասին: Ըստ մեր գրուակցի՝ նամակն առաջինը Արտեմ Միկոյանը Արարյանը է սուրագրած Եղել, այնուհետ՝ Պարույր Սեղրակը: «Բերժները հակած էր սուրագրել այդ նամակը, ընթաց տար դրան, բայց, փաստում, Միկոյանը համագարել է: Ճիշ այսիւս, հնչյալ այսու են խանգարում: Գիտե՞մ այսու ովքեր են հայտարարում, թե «Արցախը Արտեմ» է, եւ վերջը»: Անաստաս Միկոյանը դեռ 1919-ին էր ասում՝ Արցախը դեմք է լինի Արտեմական կազմունք: Այն ժա-

մանակ, երբ Հայաստանի ու Արտեմական միջև անգամ սահման չկար», - ներկայացնում է Վիրաբյանը:

Ինչ վերաբերում է անընդհատ ասղարեա բերվող, այսու ասած, անկապների թեմային, աղա ըստ Ազգային Արխիվի նախկին տնօրենի՝ արխիվային որեւէ իհմնավորում չկայացած եղելության մասին: Այս նաև՝ «անկապները» Երևան են միայն արտեմական բայց ոչ փաստաթերի վրա:

Պատրաստեց՝ ԱՌԱՐ ԾՈՒԷՐՎԱՑԱՆՔ
(The Armenian Mirror-Spectator)

Ինչո՞ւ է Արտեմ Միկոյանը նարդին եղբոր՝ Անաստասի գլխին խփել, եւ ո՞րն է եղել Սարյանի ու Սեւակի «մեղքը»

ՍԵՎԱԿ ՎԱՐԴԱԿԱՐՅԱՆ

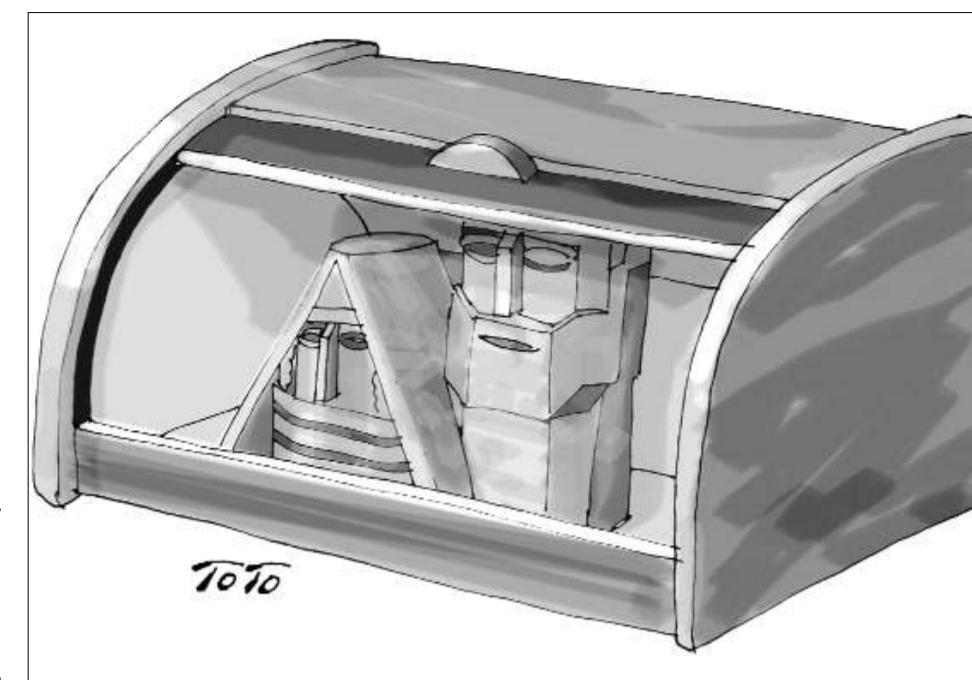
☞ 1 Այդ բոլորով հանդերձ՝ յոթ երգ նույն բովանդակությամբ, ինչ-որ վիրտուալ խաղաղության մասին, Փաշինյանի կատարմանք անվերջ հնչում է.

«Որքան էլ այսօրվա իրերի դրությունը դժվար է բարոյական, բաղաբան, անվանգային, էմոցիոնալ առումով, խաղաղության օրակարգի իրացումն այլընտրան չընթափ: ԼՇ-ի հայության իրավունքներն ու անվանգությունը դեմք է հասցեագրվեն Բարե-Սեփանակեր երկխոսության միջազգային մեխանիզմների ուղանակներում, իսկ Հայաստանի եւ Աղրեջանի միջեւ դեմք է խաղաղության դայնանագիր սուրագրվի»:

Բայց թե ո՞նց կարող են երկխոսել դատանդառուն եւ դատանդը, սա ոչ մի միջազգային չի կարող ասել, ուր մնաց՝ երաշխավորի: Եւ ուրեմն՝ նախ դատանդին դեմք է ազատել դատանդառուից, եւ հետո արդեն մեջտեղ բերել դատմահրավական արգումենտները: Մինչեւ մեր խորհրդարանականները ԵԱՀԿ ԽՎ-Ծերում ոչ դատանդի ազատումից են խոսում, ոչ Հաշիմի միջանցի աղաւազափակումից, դեռ մի հաս էլ գլուխ են գրվում, թե հայկական կողմի բոլոր առաջարկներն ընդունվեցին: Ինչ առաջարկ, երբ ասել եմ, թե Հայաստանը ճանաչել է Աղրեջանի տարածային ամբողջականությունը, Ղարաբաղը ներառյալ: Ո՞վ է Հայաստանը: Ես, որդես ՀՀ բաղադրիչ, նման բան ոչ մեկին չեմ լինորդել, ու ինձ նման շատ-շատերը: Հայաստանն էլ մի անձ չէ, անգամ եթե այդ անձը վարչապես է, Հայաստանը ճանաչած կիներ Աղրեջանի տարածային ամբողջականությունը, եթե այդիսի փաստաթուղթ կամ նախագիծ անցած լիներ Սահմանադրական դատարանվ, հաստավեր Ազգային ժողովի դատարանականությունը: Այսինքն որ՝ նման հակաօրինական հայտարարությունները Հայաստանի օգտին չեն:

Արհասարակ՝ Հայաստանում շատ սկսել են չիասկանալ ոչ գործնարարությունը, ոչ էլ հայտարարությունների իրավական հիմքը: Օդում հայտարարություն ամեն ով կարող է անել, բայց որեւէ հայտարարություն իիմ դառնալու համար դեմք է օրենսդրական եւ իրավական հիմնավորումներ ունենա: Լեզուն ունի չունի՝ անձերն ինչ ասես կարող են հայտարարել:

Միջին վիճակագրական հայս ընդհանրամես մոլորված է: Վերջին մի ժամի տարին Արցախի շուրջ հակասական իրարանցումը նրան բույլ չի տալիս սեփական ամենառելել եղանակին իրավական մոլորված է:

լու համար: Նա դարձել է բոլորի գերին՝ այսուայն բաղաբան խմբերի բարոզության, տարածաշահումում ու մասնավորամես հայկական տարածում բոլոր մեծ խաղաղողների դահվածի, նրանց բազմաւետ խաղերի, հայրենի իշխանության եւ ընդրիմության հաճախ անհասկանալի կեցվածի:

Միջին վիճակագրական հայը մեծ հաշվով սկսել է չիասկանալ նրությունները՝ ինչ է կատարվում եւ այդ իսկ դատանդով անգամ սկսել է չկարդալ բաղաբան խմբերի ու անհանձերի ծավալուն հայտարարությունները, որոնց հեղինակները համարում են, որ այդ հայտարարություններն անելով՝ բաղաբանությամբ են գրադում: Զի կարդում ու հեռանում-հեռանում է նրանցից, մեծ հաշվով՝ նաև բաղաբանությունից ու Արցախի հարցի վերաբերյալ ողջ հետևողաբանությունից, որը շատ վտանգավոր է Հայաստանի եւ Արցախի շուրջ իրողության դարագայում: Մրան, այս, մեր բաղդասը հասավ՝ զանազան ծիծանելի նախաձեռնություններով, ժամանակ սղանող տարեր միջոցառումներով լայն հանրության անհայտ դաշտառուների դասվերներ կատարելով եւ հանրությանը մոլորեցնելով:

Հասարակ հային ասում էին՝ դատերազմում ռուսների բոլորությամբ դարձվեցին, ռուսներն են օգնում աղրեջանցիներին՝ Հաշիմի միջանցքը փակ-արցախուն դատանդ դահեր, դեմի Արեմուսի նայել էին բարզություն, թե՝ այնտեղից է մեր փրկությունը: Ու, հրաժ, զայիս է ԱՄՆ դեսպանությունը ու Հանրայինի երերում հայտարարում է, թե ինը (իր դետությունն այսինքն) հավատում է, որ արցախին կարող է հան-

գիս ամրել Աղրեջանում, դա է ձիս լուծումը: Ու նրան չեն հակադարձում, թե Աղրեջանի կազմում խորհրդային միության ժամանակ Արցախն իննական բարձր է եղել այս, դետական կառուցներ ունեցել, դրանից առաջ՝ Հայաստանի կազմում է եղել, իսկ հիմա դուր նրան ուղիղ ոչնչացման եւ ուղարկում առաջ առանց կարգավիճակի: Այսինքն, ինչ է սացվում, դեսպանությունը էլ իր մանդատին ու իր երկիրը դատամանում են աղբեսություններին ու նրա աղբեսիայի արդյունքում կայսեր, ինչ ժողովրդավարությունը, ինչ ֆլան-ֆուսան... ասե՛ ձեր երկիր շահը դահանջում է դատամանել աղբեսություն ու աղբեսիան, վերջ, ուրիշ անուն ունի՝ 44-օրյա դատերազմը: Այդ է մաստում միջին վիճակագրական հայը, եթե լսել է դեսպանությունը:

Խճճված ու սփորթված՝ տիկին դեսպանի անկեղծացումներից, նա՝ միջին վիճակագրական հայը, հաջորդ առավելային վիճակում է Արեմուսի բաղաբանության կողմնակից հայ բաղդասի ներկայացուցիչների արձագանքները տիկնոց ասածին, մենք են նրա հետ. չկա ու չկա, մի երկու ընդրիմադիր-ռուսամետ իրենց կարգավիճակից ելած բնորոշումներով են ծիկրակում կայտերից:

Ինչ եղար, Լետն Շիրինյան՝ բան չկա նրա էղում, Արամ Զավենի Սարգսյան՝ նրա էղում էլ բան չկա ու չկա: Տիգրան Խզ... վայ, սղասեմ, կարծես իր էջը չի, այլ իր ֆան-ակումբի, ու՝ բացահայտում. բա չե՞ աս ասածին, դուք, լուս ե՞: Այդին էլ դատունակի՝ նրան էլի դատունակություններ կամեն, ինչորեն ու արել են մինչեւ իմա, Անվանգության խորհրդի բարուղարար Արմեն Գրիգորյանի հանդիպումները ամերիկյան ուղղադասական կենտրոնների հետ՝ վկա:

Պարագավոր է «Կոսմոս-2569» արբանյակի միջոցով, եւ տեղում փոխվել է տեսահարգմանությունը: Եթե ուշադրությունը դարձնեն եւնարեմում լսվող անգերեն բնօրինակին, որտեղից մեջքերում է անում այդ ֆան-էջը, տիկին դեսպանությունը ասել է բառացի հետեւյալը.

«Սման բան ԱՄՆ չի կարող բույլ տալ, բանի որ հայկական ժողովրդավարությունը դատամանելը մեզ համար գերմանական է: Ես կարող եմ հավաստիացնել, որ Արցախը Աղրեջանի կազմում ճանաչելու ցանկացած փորձին հաջորդելու է ԱՄՆ ծովային հետեւակի 5-րդ գնդի դեսպանական գրոհը աղրեջանական ուժային կենտրոնների ուղղությամբ՝ Արցախահայերի կենսական իրավունքները դատամանելու նորածականությունը»:

Կահ: Ինչ է սացվում, ըստ խզմայականի ֆան ակումբ էջ՝ տիկնոց վերագրվում է բոլորովին էլ իր մանդատին ոչ համադատասխան ասելիք: Սա, իրով դիվանագետի՝ թե ամերիկյան Պրեզիդենտի ասած կիմին՝ Եւ բացի այդ ֆան էջ է, թե իրական ձեր էջը, իմա, դրան. Խզմայական, դուք եւ ձեր ֆաները բաղաբանական ուժ ե՞ն, թե ԱՄՆ դեսպանական իրավունք մեջքարդարանը է աղբեսիան վարանյական կարգավիճակի: Այսինքն, ինչ է սացվում, դեսպանությունը էլ իր մանդատին ու իր երկիրը դատամանում են աղբեսությունը ու նրա աղբեսիայի արդյունքում կայսեր լինությունը կամ աղբեսիան վերջին ուղարկությունը է աղբեսիան աղբեսությունը: Այս երկիրը լինը նախագահ ու արտօնության բույնությունը է աղբեսիան աղբեսությունը: Այս է մաստում միջին վիճակագրական հայը, եթե լսել է դեսպանությունը:

Կատակը՝ կատակ, բայց ինձ իրով անհանգստացնում է այն լուսունը, որ հաջորդել է դեսպան քվիմի ժեսակետների արտաքինական մասնակին նախագահ ու արտօնության բույնությունը է աղբեսիան աղբեսությունը: Այս երկիրը լինը նախագահ ու արտօնությունը է ունեցել, մինչ նրան բրուն այն ասինանի են սնվել դեսպան էլեկտրոնային աղբեսիան օրյակներից, որ լուս են տիկնոց դարակազմիկ մժերից հետո, ասես հենց ինձն էլ ու իր երկիրն են Հայաստանի դեկավական եղել կամ են, իսկ նրա ենթականները, այսինքն՝ դուք, լուս ե՞: Այդին որ շարունակվի՝ նրան էլի դատունակություններ կամեն, ինչորեն ու արել են մինչեւ իմա, Անվանգության խորհրդի բարուղարար Արմեն Գրիգորյանի հանդիպումները ամերիկյան ուղղադասական կենտրոնների հետ՝ վկա:

Սպասում ենք:

7.4.- Հա, ի դեմ, երեկ դեսպան քվիմը, միզուցե հասկանալով, որ մանդատից մի փոփոք դուրս է եկել, չգիտեմ, «Արմենորեսի» միջոցով ինքն իրեն ուղղեց, թե՝ մենք Լեռնային Ղարաբաղի աղազայի վերաբերյալ բանակցության արդյունք չեմ կանխութում, այլ նողասում ենք երերում հընթաց:

Հայաստանում գիտության եւ տեխնիկայի զարգացումը կարեւուր նշանակու-

Գիտության զարգացման համար

բյուջեի հաշվին կատարվող շատ գիտական աշխատանքների արդյունքները հրատակվում են ոչ միայն տեղական, այլ նաև արտասահմանյան հերինական ակադեմիաներուն ու որոնց նրանությունները, որոնք անհրաժեշտ են հասկանալու համար: ՀՀ-ի դետական

նակարգ գիտական մժերը ակտսի վրա օր ցերեկով ներկայացնում են միջազգային գիտական համրությանը: Ո՞րն է մեր ազգային տարեր: Այս մասին անհրաժեշտ է խորհել եւ այս

ԱՆՈՒՅԻՆ ԿԱՍՏԻՔԵՎԱՆ

«Ոճագործ մտավորականը».
Պատավարություն «Գոյ»-ի բեմում

«Գոյ» թատրոնում հունիսի 28-ին առաջնախաղ էր: Դժվար է հաշվել վերջին ամիսներին նոր բեմադրությունների թիվը այս թատրոնում, սակայն այս մեկն այլ էր. առաջին անգամ էին ականատեսած լինում ներկայացում-դատավարության՝ ժամանակակից հայ բեմում: Թատրոնը որպես հասարակական ինստիտուտ իր դերում էր, ներկայացման թեման՝ առավել բան արդիական, հասցեատերեր՝ ճանաչելի, հնչողությունը՝ ցեղակիրանքարձությունը ու փիլիսոփայությամբ:

Բենում դարձյալ **Սամսոն Ստեփանի Հայան** է՝ իր հեղինակային մենաներ-կայացումով, որի գրական հենքը եւ ռեժիսուրան դատկանում է հենց բենադրիչին: Սա Վերջին շշանում արժիսի երկրորդ բենադրությունն է այս թարունում, առաջինը «Առօր հա՞՛, Շեմսիյ»-ն էր՝ Պետական Կամերային երաժշտական թարունի փակվելուց անմիջապես հետո, որի գեղարվեստական դեկապարն էր Սամսոն Ստեփանյանը: Այդ առթիվ հարցարդույց ունեցամ սիրվածու ճանաչված դերասան- բենադրիչի հետ «Ազգ»-ի էօթում («Մեր հասարակությունը արժանի չէ թարուն ունենալու», 01.21.2022), որտեղ նա նկատում է, թե ցախում է, որ ստիլված է անդրադաշնալ թեմաների, որննշից միշտ հեռու է լուսի բեմը, բայց այսօր իր նեղապետի ընթրուս է բաղադրացին, բան գեղագիտը: Ամերիկյան դիեսն ադայտացնելով մեր իրականությանը՝ բոլոր նախարարի ու սահմանադրության միջոցով նա հասնիսածին ներկայացնում է երեսունամբ ընթացքով կուտակված իր աստվածու՝ մեր բոլոր նախագահների վարած դաշտ բաղադրականության նախան: Ըստ դիեսի հեղինակների՝ գործողությունները հյուսվում են Շեմսիյան տողերի և Շեմսիյին սխալ հասկացողներին ծաղրի ներարկելու միջակային:

«Ուրագործ նժապրականը» Եռևկայացումն ասես շարունակությունն է այդ բնադրության, սակայն այստեղ արդեն ոչ թե Շեխմիթի համեմ հեգանակով, այլ նրա մեծության, նրա արդիականության վերհասատումով։ Այս անգամ բենադրիչն ու դիմիսի հենապումներ է դարձնում վերջինիս հայսմի մենախոսությունները։ Սա հետևողեղոնի բարոնի մոտցումներից է, ոչ թե բենադրել դասականներին, այլ նրանց տեսքությունը նյութ դարձնել՝ սեփական ասելիքի համար։ «Մի շատ խելացի մարդ ժամանակին ասել է, որ բոլոր հաւրցերի դաշտավանանները կան Շեխմիթի ստեղծագործություններում... Փորձեցի ուսումնասիրել, շատ դաշտավաններ չգտա: Իսկ հաւրցեր բազմադասկվեցին», - Ըկառում է արհեստը։ Դանդիսաւուսի հաւրցերը նոյնական են։ Սամսոն Ստեփանյանն այնքան նորովի է հնչեցնում Շեխմիթյան տողերը, որ թվում է առաջին անգամ ես լսում ու դրանց միջոցով՝ խորությանք բացահայտում մեր հրավարակությունը։

«Ոճագործ մշակութականը» բաղադրական մենաթարողի վառ օրինակ է: Մշակութականը առեւանգել է չորս հանցավոր բարձրաստիճան դեռական գործիքների (արդյով նկատի չունի՞ անկախ դայաստանի չորս դեկավարներին) եւ բանտարկել իր տանը: Նա դատավարություն է սկսում այս չորսի հանդեղ, որտեղ թե՛ հայցվորը, թե՛ մեղադրողն ու դատավորը հենց իննն է: «Մանական ամեն մեկը մի կեռ յաթաղանով փորձել է կոսրել մեր ազգի մեջքը, բայց սրան չհայսնվեցին մի ինչ-որ անհայտ ժեղից, սրան ստղությունը ունի եղանակ: Օրի որունք որի՞ նկատման

ցի՞ սրանց անդամակելիություն: Դո՛վ փակեցի՞ ձեր ականջները, աչերն ու բերանները՝ իրենց լափամանից ձեր առջև նետված լափելիի դիմաց»,- գրում, առանց դաքանի, դիմում է հանդիսատեսին: Դեռասանն իրեն հատուկ հնտիք գտնա ներկայությամբ բենում՝ ներկաներին մղում է խորհելու, դեղի իրենց ներսը նայելու եւ աղա «քավում է» բոլորի մեղենը՝ նշան փոխարեն եւս: «Դատարանը որոշեց սոյն չորս ազգադավաներին դասապարտել մահապատճի: Դատավազին ի կատար կածվի անմիջապես»:

սես մեզ հիշեցնում է, որ այս ամենը հորինված չէ: Մտավորականն էլ կողոքից մեկը չէ, նա հենց այս ամենը սեփական ճաւակի վրա վերաբրած, որպես առաջնական մասնակից, երկրի ճակատագրության մասնակից:

Ըսաներորդ դարի 20-30-ական թվականներին Եվրոպայում ձեւավորվեց բազմաթիվ համայնքային կառույցներ՝ առաջատար լինելով Անգլիայի և Գերմանիայի մոտակա քաղաքական ազգային կառույցները: Անգլիայի ազգային կառույցը համարվում է աշխարհի ամենամեծ քաղաքական ազգային կառույցը՝ առաջատար լինելով առաջատար ազգային կառույցի գործունեության մեջ:

Հայ բեմում, սակայն, բաղաբական թատրոնի ժամանքը որպես թատերական մշածողության ձեռ ու տևակ չձեւած վորվեց, 1990-ականներին իր որոշ դրսելորումներն ունեցավ կոմերցիոն բեմում՝ բավական ցածր, գեղարվեստականից դուրս եւ կենցաղային նաև կարդակով: Ընդհանուր հայացի մետեղ լով ներկայիս իրավիճակին՝ դարձած հայտնաբերում ենք, որ հայ թատրոնը միայն որոշ բացառություններով, գերադասում է դիմել դասականներին սակայն քեզը համարձակությունը ունենալու իրականությունը բեմ բերելու: Ազգային բնավորությունն է, ժամանակակից միջև ուժանալու մեր սովորությունը իսկ գուցե բաղաբացիական դեմք ու կերպար չունենալու դարձ փա՞ստ «Գոյ»-ն այս առօնով եւս եզակի է (այստեղ հարկ է նույն, որ թատրոնի խաղացանկում են թի Պետր Կայսի, թի Բրեխիթի դրամաներից, ինչպես նաև թատրոնի նոր ներկայացումներից և «Գարեգին Նժդին. Իրական առասդել» դաշտմական հետազոտություն):

ჭანთავრაკუნა სერებრულისა):
სომქირზ է სომანი ჩრდილოაღმა-
ლი და ხსო წენავაზე ასებან მორჩი-
ლისა და უანის უსტიქანუაშ ჩამდე-

մը՝ մտերմիկ, Աերին կենտրոնացմանը, հազիվ լսելի ձայնով. իմաստավորված է ամեն բառը, առանց վերամբարձ ժեշտիք: Թվում է, թե նա գրուցում է հանդիսատեսի հետ՝ «՞՞՞ն է հոգեթես ավելի ազ-նիվ, ասել գոր բախսի դարսանաւերը եւ սլամները, թէ՞ զեմ վերցնել ցավ ու վեշտիք մի ծովի ընդդեմ....»: Դահլիճից հանկարծ լսվում է հանդիսատեսներից մեկի ինքնարութ դատասխանը՝ զեմ վերցնել: Ուրեմն, գրուցը հանդիսատեսի հետ կայացել է: Վայրկյանաւեր անց երեսում է Մտավորականի կրծքավանդակին ուղղված հրազենի կարմիր նշանակետ-լուսը, և մի դահ սփորմումնի մեջ օգում ներկաներին: Մտավորականն ընկնան է՝ Շեխմիրի 66-րդ տոնետի՝ ասես անհունությունից հնչող տողերի ներփակում:

Հանդիսաենի շարթերում շատ են մասվարականները, ներկայացումից հետո դժվար է միմյանց ասելու խոսքը գտնելը: Ներկայացման ուղերձը դարձ է, այնուան բարոյալված ժամանակներում ենք աղորում, որ «ավօյան ախոռները» մարելու, դատելու ու վճիռ կայացնելու գործը Մասվարականի ուսերին է դրված:

Ավարտին Սամսոն Ստեփանյանից փորձում եմ ճշտել, թե Ե՞րբ է հաջորդ ներկայացումը, դարզվում է՝ այլևս չի խաղալու։ Մեկ անգամ կայացած խաղ-ակցիա էր, ովքեր ներկա եղան՝ դասզամի կրողներն են։ Քանիհաստեսի առաջարկին՝ «Ուժագրութ մատորականը» խաղալ տարբեր մարզերում, արժիսը մատարիկ դատասխանում է՝ ինձ հանդիսարարից սղանեցին։ Արդյո՞ք սա շարունակությունը չէ այն մտի, թե հանցավորներին մենք ծննդեիմ մեր միջից, եւ այսօր նրանք նաեւ Միտքը սղանողները դարձան։ Դեռ դուրս է գալիս թատրոնից՝ դեմքից ու հագուստից կարմիր ներկը լիովին չճարված։ Իհա առաջ կյանքն էր բեմում, այժմ՝ բեմն է միշտպել իրականության մեջ, ու անեացել է սահմանը...»

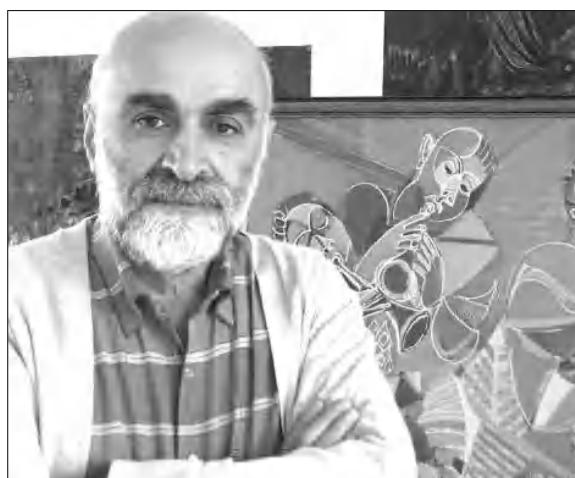
3.9. - Անդրադարձնալով քատրոնի ներկայիս վիճակին՝ հիշեցնեմ, որ այժմ «Գոյ» քատրոնը դադի է սկզբ կարավարությանը: Զնայած սրան, քատրոնում ակտիվ ընթանում են ներկայացումները, վերջին ամսում՝ քաց դրսերով, անվճար: Իրադարձությունների մանրամասները չեն ներկայացնել, ընթերցողը կարող է «Գոյ»-ի խայլերին ծանոթանալ՝ քատրոնի սոցիալական ցանցերի հրատարակումներին հետևելով: Ասեմ միայն, որ բաղադրական գործիքների հորինած վաս «քատրոն» մուտք է գործել քատրոն, քայլ դրոֆեսիոնալների ֆոնին չափից շատ է ընդգծվում նրանց խայլի դիմետամիզմն ու սուսր, նրանք ամենաշաք կարող են հավակնել «բաղադրական քատրոն» նյութ դառնալու բեմից: Ի դեռ, «Գոյ»-ի հետ վերջին ամիսներին տեղի ունեցածը գրի առնելու դեմորում չափազանց հետաքրքրական մի վավերագրական դրամայի ու ներկայացման նյութ կլինի, հուանո՞ն դա էլ հաջորդիվ... Եւ անուուծ՝ դրական ելույթ: Ավելացնեմ նաև, որ Սամսոն Ստեփանյանը քատրոնի անձնակազմից միակն է, որը չի սրբազն կարավարությանը ունեց սահ-

ԱՄՊՈՎՆ ՎԱԼՎԱՐՄԹՅԱՆ ԴՐԱՅԻ ՏԱ-
ԼՈՒ ՂԻՋՆԱԾ, ԽԱՆԻ ՈՐ, ԵՇԽՄՈՒՐԻ ԽՈՍՔՆՎ,
ԽԻՆԾ ՀԻ ԽԱՎԱՏՆԱ ՄԵՐ ԵՐԿԻ ԱՐՄԱՐԱՐՄ-
ՏՈՎՅԱՆԾ, ԽԵՆԾ ԱՅՍ ԽԱՆՈՂՑՈՒՄԻՒԾԻց Է
ՃՆՎԵԼ Ե ԱՐ ԵՐԵՎԱՆԱԿՐՈՒՆ:

**ԵՐԿԱՆԴ
STR-ԽԱՂԱՏՐՅԱՆ**

ԱՐՎԵՏԱՐԱՆ

Անվերջ ջլատումների եւ ան-
կոմմների այս հուսահաւ եւ դժ-
վարին մեր ժամանակներում,
ուր օր օրի խորսակվում են
պայանի բարոյական նորմերը,
ուր մարդիկ իմենակամ դառ-
նում են մանր ժահատակու-
թյունների եւ նյութական ժահի-
գերի, երբ այս զայթակղու-
թյունների մեջ մտավորական
ուսանարված մարդիկ մեկը նյու-
թի հետեւից, ինչողեւ չինացի-
ներն են ասում, կորցնում էին
որենց դեմքը, եղած արվեստա-
գետներ, որոնք անքասիր դա-
հեցին ազնիվ մարդու իրենց
նևարածոր եւ հսկանան ար-

«Ծողակաթ եկեղեցին մեր այգուց»

գավառական մողերնը եւ բաղ-
թենու ճաշակը: Դա գավառա-
կան մողերնիզմ էր, որը փետև-
ու թե լյանի բնական զար-
գացման ծնունդ էր, այլ անօգ-
նական նախակումների եւ
մակերեսային ընդորինակում-
ների արդյունք: Երիտասարդ
նկարիչների մեծ մասը տրվեց
այդ գայթակղությանը: Մա-
նավանդ որ ուժով կայսու-
թյան հիմքերը սկսեցին տա-
տանկել, եւ այն, ի վերջո, փուլ
եկավ: Կարմիր գիծը այլևս

չկար... Եվ շուտով, շատ շուտով նոր սերնդի նկարչությունը մտավ փակուլիի, դարձավ անդեմ նկարչություն, որին շատ հարմար է գալիս անդատկանելության մակրիդը:

Բայց ահա այդ նույն սերնդի
նկարիչների մեջ կային ճար-
դիկ, որոնք չօրվեցին մոդայիկ
հովերին ու տրանադրություննե-
րին, հեռու մնացին անաղա-
գա եւ անհեռանկար գայթակ-
ողություններից: Դարություն
Դարությունյանը նրանցից
մեևն է:

Երիտասարդ նկարիչը գիտություն և պատմություն է պահպանում և առաջարկում է այլ ժամանակակից աշխարհի համար:

Առաջ էր հասկանալ մրանց կախարդանք-արվեստ լեզուն: Հարություն Հարությունյանը աշրբե ժանրերի իր կտավներում մշամբես հետամուտ ե-

լավ գրմային մտածողությանը, իր ազատ հորինվածքներում ներբե չկորցրեց առարկայի եւ առհասարակ առարկայական աշխարհի ներկայությունը։ Սկարչի հաճար գերագույն դժվարությունը գույնով մտածելու, գոյների լեզվով խոսելու եւ գումարյան հարաբերություններ ասեղծելը։ Դա դժվարին ճանապարհ է, եւ բոլորին չէ, որ աջղողություն է բերում։ Դարցութք զնաց այդ ճանապարհով եւ, իմ կարծիքով, իմ ընկալումով, հասավ իսկական հաջողության, հասավ նկարչական իմնասիդ մտածողության։ Իր նկարները կարող են նեվալ նոյնանձան, նոյնիսկ միօրինակ, բայց նկարչություն հասկացող արվեստաերք կտեսնի, որ նկարիչը, լինելով նոյնը, մնալով նոյնը, անվերջ փոխվում է եւ նորանում է։ Սա առաջարկ նկարչության ներին զարգացման լուրահանքությունն է։

Նկարիչը ուժ հասկացավ, որ տեղերը անսահման է, եւ որ տեղերի անսահմանության սահմանը Դայաստանն է: Դարութքը Դայաստանին սիրահարված է Էն գլխից: Դայաստանում չկա մի հնավայր, դատական մի հոււշարձան, որ նաև տեսած չինի եւ նույնիսկ մի անանի անգամ: Դայաստանը նա գիշել ծայրից ծայր՝ Երերոյից մինչեւ Ամարաս, Մեծամոռից մինչեւ Ամբենաս մասին:

լոյ սիսչուն Օանասաց զար Ա
գիշի ճանանասնորեն: Նա
ճեռով ըոյել է Անի Մայր Տա-
ճարի, Աղթամարի Սուրբ Խաչ
Վեղեցու Եւ Կտուց կղզու
Սուրբ Կարապետ Վանի դասե-
ցը: Քարով ուղղակի աղրում
է հայ ճարտարապետության,
ու այս կառուցղական ոգու գե-
ղեցնությանը: Եթե սովորա-

կամ կամ աննշան թվացող ո-
ւելէ կառույցի վրա նա մի գե-
ղեցիկ մանրանասն, մի անս-
տպատելի կտոր ու հատված է
ոյայնաբերեում, ուրախանում է
անկեղծ իրավանելով եւ ան-
դայման նկարում-արձանագ-
րում է: Եվ ոչ միայն մեր հնա-
կայրեն են գրավում նրան:
Բարութք ուստ է սիրում ուշել
Բայաստանի լեռնային գյուղե-
րում, ի մոտ ծանոթանալ մեր
ուստահասիններին և այս

զյուկաքսարհը վյասիս: Երան
անկեղծ ուրախություն են
դաշտառում խնամքած այգի-
ները, որ մշակվող հողերը եւ
միայն սնկված ծառաս-
տանները, գյուղական դարգ ու
գեղեցիկ սներն ու գողտրիկ բա-
կերը: Դարությ մի օր Վայոց

Չորի լեռնային գյուղերից մեկում ցանկաղասին ժրաբար զամանած մի աֆաղաղ տեսակ, մի օրեր ու հառթական աֆլու, աշարձ կատարով, գունավառ կետություններով եւ այլորի ուժը, տեղը եւ հասարակական կշիռը վկայող աննման դրչով։ Դա սովորական աֆաղաղ չէ, դա գյուղի եւ գյուղաշխարհի ողջ գեղեցկության մարմնավորումն է։ Եվ դատահական չէ, որ ժամանակ անց այդ աշխաղը ուրվագծութեն հայտնվեց Քարությունի կավաճերու։ Այդ աֆաղաղի գունավառ փետությունից գեղեցկության համեմատ մողեռն նկաչչության եւ զամանազան ինստալացիաների շուրջ ինաստակային ամեն մի աշաղակրատանք դառնում է անհնաս ու անտերի:

Յարութք նոյն սիրով կապված է եւ Յայատանի բնությանը: Ողջ կյանքը աղրել է աղափում, բայց գյուղի տայի դես ուրախանում է մեր գեղեցիկ ձորերի, հսկա ժայռերի, մութք բարանձավների եւ լեռնային աղբյուրների վրա: Եվ այդ ամբողջ գեղեցկությունը՝ եւ մեր լատանական անցյալի, եւ մեր գյուղաշխարհի, եւ մեր ընության ողջ գեղեցկությունը, մի զարմանալի կերպափոխությանը վերածվում է գոյների եզրի եսկի եւ սիրվում է Յարությունի կտավներում:

Ես հայկաբես չխոսեցի իր ժամանելի եւ թեմանելի մասին, իր գրաֆիկայի ու ջրաներկ աշխատանքների մասին, չիհաւասկեցի իր Ակարներն ու Ակարաւարերը, որովհետեւ սփրոյզած կիյնեի ոսկա շարերով բվարկումներ անելու: Բայց իր գեղանկարչության մի թեմայի մասին ուզում առանձնակի խոսել:

Մեր կյանքի ամենախառն ու ասգանաղայի ժամանակներում հարություն հարությունյանը դադարձավ դեռի կրնական թե- նաներով նկարչությունը, ստեղ- ծեց մի շարժ հետաքրքրական սր- բաղակերներ: Մեր գավառա- կան մողեռնիզմի ժամանակ- ներում դա շատերի համար անս- պասելի էր ու անհասկանալի: Մեր արդի կերպարվեստում կրն- ական նկարչություն չկար, ուրասի բառականում էր:

Հարություն Հարությունյանը
ստեղծեց «Տիրամայրը մանկան
հետ» հոյակատ դասկերը, որ
այսօր գտնվում է Մայր Աթոռի
Թանգարանում: Կարդիս Սու-
բենյանցից հետո հայկական
Տիրամայր դասկերելք մեծ հա-

Մարդակություն էր դահանջում
Եւ Ենթադրում էր Ենթարկվել
մեծ փորձության: Պետք է ա-
սեմ, որ Հարությունը դասկվով է
դուրս եկել այդ փորձությունից:
Ըստ իս, դա Սուրբնյանցից հե-
տո ստղջված Տիրամոր լավա-
գոյն դասկերն է: Պատկերի մի
աշրթերակը գտնվում է Խոր Կի-
րառի վաճառքում: Այստեղ են
նաև իր «Սուրբ Թափու և
Սուրբ Բարդութիմեռ» եւ «Տր-
դաս Արքա եւ Գրիգոր Լուսավորիչ» մեծադիր կտավները: Կրո-
նական թեմաներով իր կտավ-
ներում նկարիչը մղվում է դեմի
համընդիմանուր սերը, հոգե-
կան անդորրն ու խաղաղու-
թյունը, ինչը այնպան դակա-
սում է մեզ, ինչին ձգտում էր
մեր ժողովուրոր:

Ես համարես չեմ խոսում
այդ կտավների գեղարվեստա-
կան եւ գեղանկարչական յու-
րահաևությունների, նկարչի
վարդետության, այդ դասկեր-
ներում դրված խոր իմաստի եւ
բովանդակության մասին, ո-
րովիետեւ դա առանձին եւ
մանրամասն խոսակցության
նյութ է եւ ինձ հեռում կտանի:

Հարություն Հարությունյանը սարիների ընթացքում ստեղծել է ուշագրավ եւ արժեվավոր նկարչություն: Իր նկարչության առաջին եւ կարենոր արժանին ու յուրահասկությունը գեղեցկությունն է, մարդկային բարձր ու գեղեցիկ զգացումների եւ աղրումների արտահայտությունը գեղանկարչության լեզվով: Արվեստը ավելի մեծ արժանիք չունի. արվեստի գեղեցկությունը իր հերթին արթնացնում է

հիգեկան գեղեցկություն եւ
բարձր բարոյականություն:

Դարություն Դարությունյանը
կարող է համափառ ծարունակել
իր ստեղծագործական կյանքը
եւ կարող է իրեն բավարարված
զգալ: Արվեստագետը ազնիվ է
ապրել իր կյանքը եւ անբասիր
կենսագրություն ունի: Այդողի-
սի մարդիկ այսօր մեզանում ե-
աւալի են:

Ինձ կասեն՝ լավ, այդ մարդը
թերություն չունի՞։ Ո՞նց չունի։
Ունի՞։ Եվ օտան մեծ թերություն։
Աղասինոր եւ աղիկար վաս-
տակավորներ կան, բացառակ
անտաղանդ ժողովրդականներ
կան, որոնցից որեւէ մեկի ա-
նունը ժողովուրդից որեւէ մեկը
չգիտի։ Բայց այդ մարդիկ վար-
ուեն են և աշխատանք են։

Հարությունը մեր այն արվեստագետներից է, որնն ավելին են, քան կան կյանքում: Նա այդպես էլ չկարողացավ, ինչպես ասում են, ինն իրեն դնել

այսպես, ինչպես հարկվ է, չկարողացավ իր ուսկին եթև ոչ արծարի, ապա գոնե դրսնի տեղ ծախել: Դարտիքը այդպես էլ չիմացավ ճանաչված եւ նշանավոր դառնալու մեծագույն գաղտնիքը՝ ամենակարեւոր եւ վճռական դահերին հարկավոր նարդկանց դեմք է ուղղել մեծիմաս եւ բախս-

րու հարցը՝ «իսկ դուք գիտե՞ք,
թե ինչո՞ւ է հոսում գետը»:
Նկարիչը դա չգիտե՞,- եւ լավ
է, որ չգիտե՞,- եւ շարունակում է
նկարել իր գրավիչ ու մեկը մե-
կից գեղեցիկ կտավները, իսկ
այն գետը, ձարդիկների եւ
ձարդկորդինի հաջողակների
գետը շարունակում է իր համար
հորդառած հոսուլ: Թող հոսի...

ԱՐԾՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Գրեգորին թելառունդե Մաքոսյան.

Փանս-մերուացին՝ հայկական ինժնուրյամբ

ԵՐԵՎԱՆ - Ֆրամսիայի եւ Պետրի հաղարացի գրեգորին բելառունդե Մաքոսյանը (ծնված 1961-ին Փարիզում), միջազգային ռիսկերի կառավարման ամելյախ խորհրդատու է: 1979-1982 թթ. իրավաբանություն, և 1982-1983 թթ. իրավաբանություն, բաղադրատու է Ֆինանսներ է ուսանել Փարիզ-2 համալսարանում, 1983-ին նոյն համալսարանում արժանացել միջազգային եւ եվրոպական իրավունքի մագիստրոսի կոչման, հաջորդ տարի Փարիզ-1 համալսարանում ուսանել է միջազգային իրավունքի միջազգային առեւտի ու ֆինանսների իրավունքի աստիրանուրայում: Ավելի քան 20 տարի աշխատել է «Կենդիս լինել գրութ» բանկում, ներառյալ բանկի ։ Հոնկոնգի մասնայուրուու: 2005-2016 թթ. Պերում աշխատել է որդես ամելյախ խորհրդատու, ինչ տարի սնօրինել երկրի էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարության ռիսկերի կառավարման սնօրենության բաժինը: 2017-2022 թթ. որդես միջազգային խորհրդատու աշխատել է Հվեցարիայում, իսկ 2022-ի փետրվարի նոյն գործունեությունը շարունակում է Երևանում, որտեղ իհմնել է խորհրդավական կենտրոն:

-Գրեգորին, կցանկանայի իհմնականում գրուցել ձեր հայկական ժառանգության եւ Հայաստանում ձեր գործունեության մասին: Ո՞ր է ձեր իհմնական գործունեությունը Երևանում:

-Մինչ Հայաստան գալս ժնեւում աշխատում էի շուրջ իհմն հաստառություններում, ներառյալ ՄԱԿ-ի համակարգը: Քիմնականում աշխատում էի երկու բազմակողմ զարգացման բանկերում, եւ համեմատ սկսեցին դայմանագրեր կնել մի կողմից Արեմյան Աֆրիկայի, մյուս կողմից՝ Հայաստանի հետ, ինչն անսպասելի էր. իմ հայկական ծագումը ոչ մեկին հայտնի չէր, եւ դարձադես դիմեցի՝ Հայաստանում (վերջին զուգահեռաբար նաեւ՝ Վրաստանում) աշխատելու եւ ընտրվեցի իմ ընդհանուր մասնագիտական փորձի ընորիկը: Ես աշխատում եմ իհմնականում տեխնիկական աջակցություն տրամադրելով հանրային ֆինանսների կառավարման բավականին իշ հայտնի ոլորտին, կարծ ասած՝ կառավարման ռիսկերին, ինչը կարող է տաղալել դետական բյուջեն: Ես այդ գործն արդեն արել եմ Պերուում աշխատելով էկոնոմիկայի եւ համարական ամերիկայի եւ Հայաստանում:

-Ի՞նչ հետարքություն կարող են ունենալ Լատինական Ամերիկայի երկրներ Հայաստանում:

-Լատինական Ամերիկայի երկու երկրներ, իհմն ընդհանուր բնակչության համեմատ, ունեն մեծ հայկական համայնքներ՝ Արգենտինան, որտեղից է ամենահայտնի հայ գործարաններից մեկը (նաև ընկերության է լատկանում «Կարաս» գինու արդարանիշը) եւ Ուրուգվայ՝ աշխարհում առաջին երկրը, որը ճանաչել է Հայոց ցեղաստամությունը: Այդ երկու երկրներ առանձնահատուկ կատ ունեն Հայաստանի հետ, նույնիսկ եթե այնտեղի հայերը իհմնականում ենթարկությունը ունենալու վերաբերյալ:

Ե, ինչղեա Լատինական Ամերիկայի մի խամ երկրներ, մասնավորաբես Պերուն եւ Սեբաստիան: Լատինամերիկյան երկրները ժիշտունյա են, եւ նրանց համար առաջին ժիշտունյա ազգի հայտնաբերումը կարող է չափազանց հետարքական լինել՝ ի լրուն երուսաղեն եւ մոտակա այլ վայրեր այցելելուն: Սյու գործուն այն է, որ Լատինական Ամերիկայի որու երկրներ, ինչղեա իրավունք եւ ունենական կամ դեմք ունենալու ունենալու, որուն գոյատել են՝ ի հեծուկս բազմաթիվ խանգարիչ հանգանակների, մեր ընդհանություններից է: Ոչ վաղ անցյալում իրավունք հնագույն բաղադրական բազմաթիվ եղանակների համաժողով եղանակ, որին, որին հիշում են, մասնակցուն էին նաեւ Հայաստանը, Պերուն, Բոլիվիան եւ Սեբաստիան:

«Բացառությամբ արգենտինացիների եւ բազիլացիների, Հայաստանում կամ Լատինական Ամերիկայի այլ երկրներից եկածներ:

Նախ նշեմ Լատինական Ամերիկայի այլ երկրներում արդու քրնիկ հայերին: Արեն նշեցի Ուրուգվայը. այլ երկր՝ Պերուի դեստանին եւ իմ երայրներից մեկը լավ գիտեիմ: Ես ինարավորություն ունեցա այնտեղ հանդիմել Պերուում բավականին հայտնի ֆուրուի մարգիչ, ուրուգվայի Սերիսին Մաքոսյանին եւ նրա ընտանիքին: Նրա որդին ինձ նման տաս հետարքրված է դատանությամբ: Զավետային այն է, որ երեմն ես հիշում էի այս մարգիչ անուն՝ մերուացիներին բացարտելու համար, թե ինչ է Հայաստանը եւ ովեր են հայերը, բանի որ Պերուում այդ հարցով անտեղյակությունը գրեթե բացարձակ է: Հայեր կամ նաեւ Վենեսուելայում, ռազմական արկածախնիր դե Նոզալեսի երկրում, որը կրվել է օսմանյան սուլթանութեալ կայսեր կայսեր կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բացարձակ է, ու մի օր որուել են սուլթանել բոլոր հայերին: Պատիս հայր՝ Տովհաննեսը, այլ հայերի հետ սուլթանվել է ողջ ընտանիքի աչի առաջ, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները ողջ են մնացել, որովհետեւ այդ սուլթանություններից զայրացած «լավ վային»՝ նահանգադեալեալ, հայերին թելադրել է հեռանալ՝ ասելով, որ կայսրության կառավարիչները մտադիր են սուլթանվել բոլոր հայերին: Հետազոտ հայնաբերեցի, որ այդ վային անունը Սեհմեդ Շելալ բեյ էր եւ ու նա երկու բաղադրամարար են Վերաբերվել ժիշտունյաներին, բայց որու ժամանակա անց նրանց կոչել է կայսեր կամ նաեւ Վենեսուելայում այլ սուլթանութեալ բաց

Հայաստանի որոշ համայնք-ներ հրաժարվում էին տարածի տաճարները «Հայագլուխ»-ի և ստորագրահավաք կազմակերպելու համար: Պատճենաբառն իրավա-վարչարարկան ինչոր դրույթների էին հղում անում, ինչին ի դատասխան նախաձեռնության անդամներն ասում են, թե ՀՀ իշխանությունները փորձում են խափանել ստորագրահավաքի գործընթացն ու տաղալել նախաձեռնությունը: Իրականում ինչն է խնդիրը: Անդրադառնուկ հարցին՝ ԵՊՀ դրցենս, միջազգայնագետ Սենուա Սոլոմանյանն «Ազգի»-ի հետ գրույցում նախ հիշեցնում է՝ ինչի մասին է նախաձեռնության առաջարկած օրենի նախագիծը:

«Օթեական դատավարության օրենսգրիւմ» առաջարկում են կատարել լրացում առաջն, որ առաջին՝ Հայաստանի Հանրապետությունից հանդես եկող դատունյան, որն իր գործողություններով Արցախը կանաչի որեւէ այլ դետության կազմում, դաժմվի 10-15 տարվա ազատազրկմանք, երկրորդ՝ Հայաստանի Հանրապետության անունից հանդես եկող դատունյան, որ կիսվի Հայոց ցեղասպանության իրողությունը կամ կնսենացնի»:

Դրա վտանգավորությունն ու դատմական նշանակությունը, դատվի 10-15 տարի ազատազրկմանը: Պետք է նշել, որ այս գործընթացը կարգավորվում է «Հանրավվեհ ճամփան» ՀՀ օրենքով:

Մեր դիմումներին մերժումով դատավանած Երեւանի վարչական օրգանների ղեկավարները պահանջարկ են,

թե իրեն իրավասու չեն տա-
մադրել տարած, որ այդ իրա-
վասությունը Երեւան հաճայն-
ի ղեկավարության է ղաս-
կանում, իսկ Երեւանի հաճայ-
ննապետարանի աշխատա-
կազմի իրավաբանական վար-
չության դիրքորոշման եռ-
թյունն այն էր, որ իրեն հա-
ճայնի սեփականության տա-
րած ընօրիննան եւ օգագործ-

ման կարող են տրամադրել միայն այն դեմքում, եթե դա առկա է իրենց ամենամյա դլաններում. դե իսկ 2023-ի համար Երեւանի բաղաբաղետարանը չի դլանավորել համարվելի գործընթաց: Այս միտքն առաջին հայցից արսուրդ է թվում, իրականում էլ արսուրդ է, սակայն երբ հաշվի ենի առնում, որ գործող հեխանություններն ամեն ինչ անելու են մեր առաջարկած օրինագիծը չընդունվելու համար, ապա դարձ է դաշնում, որ նրանց մնում է միայն նման արսուրդ դաշտարաբանություններ բերել: Ինչեւէ, նախաձեռնող խճիքի եւ բաղաբաղեների եռանդուն բողոքի ու աղմուկ բարձրացնելու արդյունքում Երեւանի բաղաբաղետարանն օրեր անց հայտնեց, որ տրամադրում է տարածներ, եւ արդեն բանի օր՝ ստորագրահավաքն ընթանում է: Երեւանի վարչական շրջանների ժնմերում», - նույն է նա:

նում է՝ որեւէ երաշխիք չկա, որ օրենսդրական փաթեթը խորհրդարան հասնելուց հետո ԱԺ մեծամասնությամ՝ «Քաղաքացիական ղայլանագիր» խնդրակցության կողմից չի սաղավարի: Բայցեւ վստահ է՝ ԶՊ-ական ղատօնավորների մեջ կան մարդիկ, որ դեմ են Արցախի հարցում փաշինյանական վարչախմբի բաղկականությանը, սակայն վախենում են ձայն հանել. «Խևկ ստորագրահավաքի ընթացքում եւ դրան հաջորդած ժամանակահավաքում, երբ տեղի կունենան լսումներ, բննարկումներ, բաղադրացիական ղահանջի գործողություններ, հենց այս մարդիկ կարող են ներսից ազդել. դա իրենց իսկ շահերից է բխում, անմի որ իրենց դեկավարությունը հավերժ չի հշտելու եւ երբ զա ղատասխանատվության ղահը, այդ ղատասխանատվության ղիությունը լինելու է թե կոլեկտիվ, թե՝ անհատ-սան:

**«ՔՊ-ական դասզամավորներից շատերը դեմ են
Արքայն Աղրբեջանի կազմում ձանաչելուն,
բայց վախենում են ձայն հանել»**

ՀՀ պատմության մեջ առաջին անգամ բաղկացին օրենք է ստեղծում

⇒ 7 Բայց իրականում, ֆրանս-բե-րուական դղրցում ես ունեի մի համադասարանցի, որի հայրը հայ էր, մի շատ ծիր տղամարդ, որը Լիճայում հազուսի հայսնի քիզնես էր հիմնել եւ ամուսնացել իրենից բավական երթաս-սարդ ֆրանսուին հետ։ Նրա հայրը՝ Կո-միտասը, ողջ ընտանիքի հետ սղանվել էր Զմյուռնիայում, իսկ ինը փրկվել եր հոյսն ընկերների օգնությամբ։ Նա մի բանի տարի աղրել է Ֆրանսիայում, որ-տեղ ունեցել է ննանատիպ քիզնես, ա-դա մեկնել է Պերու՝ հետեւելով իր հա-ճախորդ փարիզաբնակ մերուացի դի-վանագետի խորհրդին։ Դասընկերու դեռ երբեք Հայաստան չի եկել, մենք սեր-կադի մեջ ենք, եւ նա հիշում է իր հորից սպորտած մի բանի հայերեն բառեր։ Մեր երկուսից հարցագրուց է վերցրել մե-րուական մի ամսագիր՝ Ցեղասպանու-թյան 100-րդ տարելիցից կատակցու-թյամբ։ Ինձ հաջողվեց այդ ամսագրի գլխավոր խմբագրին հետաքրքրել այդ թեմայով, որի մասին նա ընդիմանրա-դես չգիտեր։ Տղաս ունի նաև մի մե-րուացի դասընկեր, որի մայրը ֆրանսա-հայ է, բայց այդ կինը չէր սիրում խոսել իր ծագումից։ Եվ, իհարկե, իմ իսլամ-նացի զարմիկը՝ Եղիշտահայ Շյուլից, որն ամուսնությունից հետո հաստա-վեց Պերուում, մորս մահից անմիջա-դես հետո (ցավալի է, բանի որ մայրս, ո-րը որու ժամանակ որդես ուսանող աղրել էր իսլամիայում, լավ գիտեր նա հորը)։ Ճինա զարմիկիս ընորհիվ Պերուում կա եւս մեկ «համակցված» պերուահայ ազգանուն։ Ֆրանսիայում քե Պերուում ես հետքությամբ ասում եմ, որ ինձ երեսու լորում եւ իսկարդել են ու

ռազմահերթ այցելել են Խոր Վիրապ....
-Փասորեն, ձեր ընտրությունն էր
սկսել աշխատել ձեր մոր նախնիներ
քիչ երկրորդ

-Լիովին: Մյուս կողմից զարգացման բազմակողմ կառույցներից մեկը ցանկացավ, որ ես ավելի հաճախ գամ Հայաստան (2017-ի նոյեմբերից ի վեր ես բազմիցս եկել եմ) եւ ավելի երկար մնամ այստեղ, ես էլ օգսվեցի այդ հնարավորությունը, հասկամես 44-օրյա դասերազմի դարտիքումից հետո: Ես զգում էի, որ երկիրը վտանգի տակ է ավելի, քան երբեմն, որ ժամանակն է գալու եւ ինչ-որ բան անելու: Գիտե՞՞մ, ինձ համար կարենու են նույնիսկ փոքր բաները, ինչպիսին է իմ փոքր ներդրումը Հայաստանի սննդարթյան մեջ հարկերի եւ ծախսերի միջոցով: Հուսով եմ նաեւ, որ այլ ճարդիկ եւս կիետեւն այս օրինակին: Որոշ ժամանակ դահանջվեց՝ դայմանագիրը կմելու, բնակության ձեւակերպումների համար, նախ՝ ինձ, աղա կնոջս համար, որը համաձայնեց ինձ հետ գալ (այս ֆրամաստիք է եւ այս ժեպակ ին)

(աս ֆրամատիլ է և այ լազ սալյազ լու ծագումին ճանաչելով մորս եւ մորա- բույրերիս, ինչպես նաեւ Լիմայում աղ- րող իմ ընկերոջը): Կինս սովոր է ապրել այլ երկրներում, նա վայելել է իր կյանքը Հնդկոնգում, Պերուում եւ Շվեյցարիա- յում:

- წარუდი ა ც მოიხადოს 2020-ა-
კანონები ზაյასა და ათელე:

- Եթ ხ ხადაխ է გაქა აჯა სტე-
მ ჩ ნ ც ლ კ ი ს ხ ი დ ი (ხ ა მ ღ ნ ი წ ხ ა ნ ი ლ ა რ ა ტ -
ლ ა ფ ა ლ ი მ ნ ი ნ ა 『 რ ი ნ ე გ 』 ა უ ს ტ ი), მ პ -
ნ ი ლ ი რ ს ნ ა յ լ է რ, წ ა ნ ի ნ რ ა ვ ა ფ ი ნ მ ა ს ტ -
რ ა დ მ ი მ ხ ა მ ე ბ ა ს ტ რ ი მ ქ ა ს ა ნ ა ფ ი
დ ა გ ი ლ ი ტ ე ი მ ს კ ა რ: ზ ა მ ა გ ა ქ ა მ ი
ა յ ე ტ ა ს ა ნ ა დ ი, ხ ა ს კ ა მ ე ს ტ რ ი მ ი
რ ა ნ ა ს ტ რ ი მ უ ა ს ა მ ა ნ ა მ ი, ხ ა ს კ ა მ ე ს ტ რ ი მ
ხ ა ს კ ა მ ე ს ტ რ ი მ უ ა ს ა მ ა ნ ა მ ი

A black and white photograph of a middle-aged man with glasses and a suit, standing in a paved plaza. He is looking directly at the camera with his hands clasped in front of him. In the background, there is a large building with many windows and some trees.

սելցեմբերյան ազրեսիայի ժամանակ:
Չաս կանանց դեմքերին ժարություն էի
տեսնում եւ ինս ինձ հարցնում էի՝
նրանցից քանի՞սը վաճագավոր սահ-
մաններում ունեն հայրեր, որդիներ, եղ-
բայրներ, ամուսիններ: Եթուիկ հայն այս-
տեղ, ինանալով, թե ինչ միջով է ան-
ցել սեփական ընտանիքը, շաս ուժեղ է
զգում այդ վաճագը: Եվ Էլ ավելի ուժեղ
վրոպում է աղորու գրեթ համընդ-
հանուր ցինիկ «Երկկողմանիության»
(աւրիշէ) արեալ:

Միեւնոյն ժամանակ, առնվազն
այստեղ՝ Երեւանում, անհրաժեշտու-
թյուն է զգացվում ակտիվ կյանքի, երբ
որ դա հնարավոր է: Մարդկա աղրում են
դրսի կյանքով նույնան, որքան լատինա-
մերիկյան երկրներում: Իսկ զարմանա-
լին ճարդիանց բարյացականությունն
է. ես շատ երկրում եմ շրջել եւ դա ա-
վելի շատ զգալի է այստեղ, քան որեւէ
այլ Վայրում: Անձնական անվանգու-
թյան զգացումն ազդեցիկ է մեկի հա-
մար, որը սովոր է այնպիսի վասնավոր
խաղաների, ինչորիսից են Լիման կամ
Փարես: Երբ նիստը ժնիւր երաւանում

այդքան աղափով չէ: Նման զգացողությունը չէի ունեցել Սինգապուրում աշխատելուց հետո:

Նորություն է, որ 2022 թվականի փետրվարից սկսած ավելի շատ ռուսներ ենք ժեսնում, նաև՝ ավելի շատ ամերիկացիներ: Ու ավելի շատ մարդիկ Հնդկաստանից, ինչն ինձ հիշեցնում է Հնդկոնքը: Տեսել եմ վայրեր, որտեղ բազմաթիվ սեղանների շուրջ ռուսներ են նստած, մյուսների շուրջ՝ ամերիկացիներ, եւ այս ամենը գոյակցում է առանց խնդիրների: Դա ինձ ստիղում է մտածել, թե ինչ ֆամիլիանի դեր կարող է ունենալ Հայաստանը միջազգային ասպարեզում, եթե միայն չիննեն այն երկու երկրները, որոնք ձգտում են ոչնայանելի հասարակություն ու հասերին:

Անուշեաց, 2022 թվականի փետրվարի 26-ին կազմակերպությունը հայտնաբերել է առաջարկ՝ պահպանական գործությունների մասին, որը պահպանական գործությունների մասին օրենքի համապատասխան է:

Նաեւ այնքան մանրութներ կան, որոնք
մեզ հիշեցնում են Պերովի մեր կյանքը,
եւ կարեի է մի ամբողջական հոդված
օրեւ սար վասին:

Դժվարությունը հայոց լեզվով չխստ-
սելու մեջ էր, բայց մի բանի շաբաթ ա-
ռաջ մենք վերջապես գտանք մի ուսու-
ցիչ, որը կարողացավ հարմարվել մեր
բավականին անկանոն ժամանակա-
ցույցին, ուստի այժմ կան բաներ, որոնց
կարող ենք ասել, հասկանալ եւ կարդալ
(Եւ նոյնիսկ գրել): Եվ արդեն ես կարող
եմ ասել «Քիմա սովորում ենի հայերեն,
Եւ մեր առաջնորդ ենի որս համար»:

**Ժողովրդի շահերին հա-
կառակ Ուկրաինան վա-
ղուց դետուրյուն չէ, այլ
տարածի, որտեղ բախսվել
են գրքալ շահեր: Ուկ-
րաինական ղեկավարու-
թյունն էլ կողմերից մեկի
շահերը ստասարկող ռե-
գիդենսների հավաքածու է**
**Եւ իր ժողովրդի տառա-
դանքը չի զգում: Ֆավոն,
Դայաստանն էլ է կանգ-
նած այդ ճանադարին...**

Պատմությունը խեղաթյուրելը, կեղծելը, սեւացնելը տվյալքարաբար անում են օսարները եւ ոչ բարյացակամ հարեւանները։ Մեր դեմում այդ գործընթացը ավելի ցայտուն է։ Եւ թուրքական, եւ մասնավորապես ադրբեջանական դաշնագրությունը հարյուր շարուց ավելի լծված են այդ գործին եւ դա թեմանու հասկանալի ու նենգաբար բաղադրականություն է։ Բայց երբ յուրահներմ են կեղծում դաշնությունը, դա շատ անզամ ավելի վտանգավոր է ու վատ, քան երբ դա անում են օսարները, որովհետեւ ու հասարակությունը ենք հավատում է։ Խոկ մեր օրերում, հասկապես սոցցանցերում, դա ամենօրյա գործընթաց է դարձել, որից հարկավոր է ոչ միայն զգուշանալ, այլև բոլոր միջոցներով դայ-իւրելի որս դեմ։

Քաղաքագիտությունից բոլոր
տեղակներն էլ կվկայեն, որ
քննադրեական ռեժիմները
սեփական ժողովրդին երկրի
խնդիրներից ու իրենց հանցա-
գործություններից ժեղելու հա-
մար, որպես կանոն, ճշադես
ստեղծում են ներփակ եւ արտա-
փառ թշնամու կերպարներ ու
փորձում այդդիսով քննադր-
երի հանար լայն կրնսուլիդա-
ցիա (հաճախմբում) աղահո-
վել: Սա քաղաքագիտական
ափսինա է: Օրինակ՝ Ռու-
սաստանում, հաճախ Սովոր-
ութիւն, քաղաքական ընդդիմու-
թյան, արեւմյան ֆինանսա-
վորմանը Հ/կ-ների եւ այլն
(Դայաստանում էլ կան այդ-
դիսի երեւություններ, եւ ովեր-
վելութական միջեւ չունեն,
այդեսակ խայծերը կուլ են
տալիս) երկար սարհներ դեմա-
կան քարոզամեթենան այդ-
դիսի ներփակ թշնամու կեր-
պարներ է ստեղծել: Այդ երե-
ւությունը, մասնավորապես հա-
լաւագործական տեսքով, նեծ ու

յաջացրքան օպերու, ուստի և խորվային ընույթ ունի Թուրքիայում եւ հասկացես Աղրբեցանում: Այսպէս կոչված «Ժողովրդավարական» բանադրեություններն էլ հիմնված են նման խարեւությունների վրա: Նրանի բեւավորում, ոգեւորում, ժողովրդին նոր հոկյաներ են ասլիս՝ դրանի Ծորից կոտրելու, ժողովրդին հոլսալիքու համար: Այդ գրիչը թացը ծագրված-միտումնավոր ավելի է հիասքափեցնում ու հուսահատեցնում բաղադրիչներին, որդեսզի երկիրը վերջնականացես զնա հնդ-

Գրական հերոսի ով լինելը նախանշում է նաեւ
ազգային ձգտումների բովանդակությունը

լում: Եսկ այսղիսի դեմքերում գիտնականները հակված են կարծելու, որ մարդկանց ավելի շատ ու ավելի որակյալ տեղեկություն տրամադրելը հազիվ թե որեւէ օգուտ տա: Նրանի գտնում են, որ կրթության որակը բարձրացնելով եւ նողաստելով, որ փորձագետներն էլ անվիճակին փասեր ու փորձագիտական գեկույցներ ներկայացնելով ու հանրային կարծիքի վրա ազդելով՝ հովանուններ մարդկանց ազատել նույրություններից: Նման հովանությունները նշանակում է թյուր դատկերացում ունենալու մարդկային մատողության մասին: Չանգի մարդկանց հայացքները մեծ նասամք ծեռավորվում են խմբային մտածողությամբ, այլ ոչ թե անհատական բանականությամբ, եւ նրանի ելնելով խմբային հավատարմությունից, դատապահում են դրանի: Դեռ էլ կյանքը ցույց է տալիս, որ «մարդկանց փասերով ռմբակոծելն ու նրանց սպիտակությունն ի ցույց դնելն ավելի հաճախ հակառակ ազդեցություն է ունենում: Մեծ նասը չի սիրում փասերի հետ գործ ունենալու առավել եւս ոչ ոք չի սիրում իհմարի դերում հայտնվել» (Յովակ Առաջ Քարարի, «21-րդ դարի 21 դասեր», Ե., 2020):

Տխուր, հսկամես տխուր վի-
ճակում ենի հայտնվել: Դրա-
նում անկասկած, անհասկա-
նայի իր վարժագծով մեղի մեծ
բաժին ունեն այսօրյա հշաս-
նությունները: Սակայն դեռ է
խոստվանենք, որ նրանք մեկ
օրում ու, առավել եւս, օդից
չհայտնվեցին, այլ այս ամենին
արմատներն ավելի խորն են:
Հայտնի արտահայտություն է
ասա ով է գրական հեռոսդ,
կասեմ, թե որն է ազգային
ձգտումներից բովանդակու-
թյունը. խղճահարություն ա-
ռաջացնող Մարտն, Սաբրն,
թե Գիրորի հեր Համբոն ու ցե-
ղասդանված հիշողություն-
ների արնաներկ զոհերը: Ասեմ
վերջնարդյունք անկալվածց
մի բան էլ ավելին է. Բեռլինի
վեհաժողովից ի վեր աշխար-
հը խղճում է մեզ, հետո՞: Այս-
դես, **Լոյդ Զորցն** իր հուշե-
րում խղճահարությանք է հի-
շում 1920 թ. Շուշիի հայու-
թյան կոտորածը, բայց եւ միա-
ժամանակ նույն, որ առրե-

ջանական նավթը կտրելի
նժարին ավելի ծանր կռւց
բան Շուշիի հայության արյու-
նը: Տիմիկ է ասված, բայց բա-
ղավականության շարժադրիքը
է երեսն այդդիմին: **Կուտրո**
Վիլսոն էլ իր հերթին խոճա-
հարությամբ էր լցվել հայերի
հանդեմ, երբ կարդացել էր ցե-
ղասպանության մասին
Զեյնս Բրայսի գրենը: Նետո՞
Երբ Հայկական մանդասը
ստանձնելու խնդիր առաջա-
ցավ, սենատն անմիջապես
դատասիսանեց Արան
«Զհակացան» բարեգություն-
ի հրեցան՝ ես, թե՝ Ամերիկայի
որեզինենք»: Առանց վարա-
նելու արձանագրենք, որ աս-
վածներն այսօր էլ ավելի բար-
արհիական են:

Սի ցավու ինսդիր էլ կա այս
ամենի հիմքում: Սովորաբար
հայ եկեղեցական մատենագի-
րության ու ղատմագրության
հերոսը ինմոնության ղահա-
ղանն է եղել: Դայ ղատմիչներ-
ի մասյաններով ոգեռովկելով
չկորցնելով ազգային դիմա-
գիծն ու նկարագիրը եւ ամե-
նաղաժան փորձությունները
հաղթահարելով՝ հերոսաբար
ղահել եմ մեր ինմոնությունը
ինմոնության համար կրիկ սկսու-
ազգ եմ, բայց ոչ ղետության:
ու տեսալամբության:

Օրինակ, ինչո՞ւ է Գերմանիային ամեն անզամ հաջողված վում ուղղել ջարդված մեջքը եւ ավերակներից ուժեղ դեռություն կառուցել: Որպես Շիլլեր ու Օյորտ ունեն, ովքեր գերմանացիների համար կերտեն դասմական հերոսի այլ մոդելներ: Շիլլերի «Ավազակներ» դրամայի գլխավոր հերոս Կառլ Սորը, Երազելով վերջ տալ անիրավություններին եւ ստեղծել հանրադեռություն, դառնում է ավազակ ու իր ջաներն ուղղում դեմի հասարակության փոփոխություննը: Գյորեն ընդհանրադեռ այնպես ալեկոծեց գերմանական ժողովրդի ոգին, որը հետագայում մղեց այդ ժողովրդին աննկարագրելի սիրանների: Գերմանացին դարձավ նրա գրական հերոս դրկտու ֆառատը՝ անհանգիս, փոթորկում, որոնող ու ընդվզող մարդը, որն իր որոնումների ժամադարիկն չէր երկանչում ոչ մի դժվարությունից, որն ի վերջո օսմում է ճշմարտության ու

ηήն, αγάν έ` στεψακαν frs-
ναρωδαν αεχιασταδηνην
ստեղծել հզոր ու գեղեցիկ
հայրենիք: Իսկ մենք: **Մեզ սո-
վորեցրել են որեւէ կերպ գո-
յատեւելու swarrերը**, որքան ու
ինչ մեթօդներով որ հնարավոր
լինի սողանցներ գտնել եւ
խախտել գործող օրենքները: Ե-
թե նախորդ դարեռում, երբ մեր
դետականությունը չունեինք
եւ իրադես գոյատեւելու խնդիր
ունեինք, ինչ-որ տեղ հասկա-
նալի էր դա: Ընթանելի է նաեւ,
որ ամեն զնով գոյատեւելը ժա-
մանակի հետ բնավորության
կայուն զիջ է դարձել: Սակայն
արդյո՞ք ժամանակը չի սրափ-
վելու եւ միմյանց ու դետու-
թյանը խարեւուց հրաժարվե-
լու: Ավելի բան վստահ եմ, որ
միայն այն դեմքում, երբ իշ-
խանավորը նույն կերպ ու
նույն չափով օրինավոր կդառ-
նա, կդադարի արտօնյալ լինե-
լուց ու սովորական մահկա-
նացումներին հավասար կեն-
թարկվի օրենքներին, կվճարի
բոլոր հարկերը, իր զավակները
նույնութեան կծառայեն հայոց
բանակում, այս ծանր վիճակը
չի լինի: Որպիտեալ նախ՝ այ-
լևա ամեն սրբություն ունա-
հարելով չեն ձգի իշխանու-
թյան, իետ էլ դաշտուններին
կվերաբերեն որդես ծանր ու
դաշտախանատու աշխատան-
իք, ազ ու ձախ հաճախ իրա-
հակասող հայտարարություն-
ներ չեն անի եւ դաշտախա-
նատու կզգան իրենց բոլոր բայ-
լերի համար:

